

**ΕΓΓΡΑΦΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ
ΤΗ ΧΩΡΑ
2002-2006
ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ**

ΕΓΓΡΑΦΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΑ

2002-2006

ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ

1.	ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ	1
1.1.	Γενικοί στόχοι της συνεργασίας.....	1
1.2.	Στόχοι της περιφερειακής συνεργασίας	2
1.3.	Στόχοι της διμερούς συνεργασίας	3
2.	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ	4
3.	ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ)	5
3.1.	Πολιτική κατάσταση	5
3.2.	Οικονομική και κοινωνική κατάσταση	7
3.2.1.	Οικονομική κατάσταση	7
3.2.2.	Εμπορική πολιτική	9
3.2.3.	Κοινωνική κατάσταση.....	11
3.3.	Ζητήματα βιωσιμότητας.....	11
3.4.	Μεσοπρόθεσμες προκλήσεις.....	12
4.	ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ	13
4.1.	Η κοινοτική συνεργασία με την Κόστα Ρίκα	14
4.1.1.	Εμπειρία.....	14
4.1.2.	Διδάγματα.....	15
4.2.	Συνεργασία των κρατών μελών της ΕΕ με την Κόστα Ρίκα	16
4.3.	Άλλα προγράμματα συνεργασίας.....	16
5.	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	17
5.1.	Αρχές και στόχοι της συνεργασίας.....	17
5.2.	Προτεραιότητες της συνεργασίας.....	18
5.3.	Στρατηγική ανταπόκρισης στους τομείς επικέντρωσης	18
5.3.1.	Εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση της κυβέρνησης	18
5.3.2.	Οικονομική συνεργασία	19

5.3.3.	Επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία.....	19
5.3.4.	Τομείς εκτός των τομέων επικέντρωσης.....	20
5.4.	Συνάφεια με την πολιτική της ΕΕ	20
5.5.	Συμπληρωματικότητα με κράτη μέλη της ΕΕ και συνεργασία με άλλους χορηγούς βοήθειας.....	21
6.	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	22
6.1.	Χρηματοδοτικά μέσα της συνεργασίας.....	22
6.2.	Αρχή της επανεξέτασης και αξιολόγησης.....	22
6.3.	Δραστηριότητες στον τομέα επικέντρωσης	22
6.3.1.	Εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση της κυβέρνησης	22
6.3.2.	Οικονομική συνεργασία	23
6.3.3.	Επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία.....	23
6.4.	Διατομεακά ζητήματα	24
6.5.	Ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα εφαρμογής.....	25
7.	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	26
	Παράρτημα 1 Ενημερωτικό δελτίο για την Κόστα Ρίκα	
	Παράρτημα 2 Εθνικό πρόγραμμα δράσης για την ανάπτυξη της Κόστα Ρίκα – τομεακές πολιτικές	
	Παράρτημα 3 Κόστα Ρίκα – Μακροοικονομικοί και κοινωνικοί δείκτες	
	Παράρτημα 4 Συνεργασία χρηματοδοτούμενη από την ΕΚ – Συνοπτική παρουσίαση των έργων	
	Παράρτημα 5 Πίνακας χορηγών βοήθειας	
	Παράρτημα 6 Συνδυασμός πολιτικών	

ΕΓΓΡΑΦΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΑ

2002-2006

ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ

ΣΥΝΟΨΗ

Το παρόν έγγραφο στρατηγικής για τη χώρα αποτελεί μέρος μιας συνεχούς διαδικασίας διαχείρισης της συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με την Κόστα Ρίκα. Είναι βασικό στοιχείο της βελτιωμένης διαδικασίας προγραμματισμού που παρουσιάζεται στη μεταρρύθμιση της διαχείρισης της εξωτερικής βοήθειας, που αναμένεται να οδηγήσει σε μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των στρατηγικών προτεραιοτήτων της ΕΕ και στον κατάλληλο συνδυασμό πολιτικών για κάθε χώρα εταίρο. Η στρατηγική βασίζεται στο πρόγραμμα δράσης για την ανάπτυξη που έχει εκπονήσει η Κόστα Ρίκα καθώς και στις αρχές για τη συνεργασία της Επιτροπής και στο Μνημόνιο Συμφωνίας που υπογράφηκε με την Κόστα Ρίκα τον Μάρτιο του 2001. Επιπλέον, βασίζεται στην προηγούμενη στρατηγική για τη χώρα που κάλυπτε την περίοδο 1998-2000. Όσον αφορά την περίοδο 2002-2006, τα προγράμματα συνεργασίας της Επιτροπής με την Κόστα Ρίκα εστιάζονται κυρίως στις τρεις προτεραιότητες του εκσυγχρονισμού και της αποκέντρωσης της κυβέρνησης, της οικονομικής συνεργασίας και της επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας. Βάσει του Μνημονίου Συμφωνίας χορηγήθηκε σε αυτούς τους τομείς προτεραιότητας ενδεικτικό ποσό 31,5 εκατ. ευρώ. Η τελική επιλογή έργων και αντίστοιχων ποσών βασίζεται στο αποτέλεσμα διεξοδικών αναγνωριστικών και προπαρασκευαστικών μελετών που εκπονεί η Επιτροπή. Η χρηματοδότηση του ενδεικτικού προγράμματος εργασίας εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα κεφαλαίων στον ετήσιο προϋπολογισμό της Επιτροπής. Οι πόροι του ενδεικτικού προγράμματος θα συμπληρωθούν με έργα χρηματοδοτούμενα από άλλες θεματικές γραμμές του προϋπολογισμού καθώς και με προγράμματα χρηματοδοτούμενα στο πλαίσιο των περιφερειακών προγραμμάτων της Κεντρικής και Λατινικής Αμερικής. Στο παράρτημα 1 περιλαμβάνεται ενημερωτικό δελτίο για τη χώρα.

1. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ

1.1. Γενικοί στόχοι της συνεργασίας

Σύμφωνα με το άρθρο 177 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ), η πολιτική στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη ενθαρρύνει:

- τη σταθερή και διαρκή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών, και ιδιαιτέρως των πιο μειονεκτουσών,
- την αρμονική και προοδευτική ένταξη των αναπτυσσόμενων χωρών στη διεθνή οικονομία, και
- την καταπολέμηση της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η κοινοτική πολιτική συμβάλλει επίσης στο γενικό στόχο της ανάπτυξης και παγίωσης της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου και της ενθάρρυνσης του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Επιπλέον, στην κοινή δήλωσή τους σχετικά με την κοινοτική πολιτική για την ανάπτυξη της 10ης Νοεμβρίου 2000, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθόρισαν ορισμένους τομείς δράσης προτεραιότητας με σκοπό τη μείωση και ενδεχομένως την εξάλειψη της φτώχειας. Οι τομείς αυτοί περιλαμβάνουν: τη σύνδεση μεταξύ εμπορίου και ανάπτυξης, τη στήριξη της περιφερειακής ολοκλήρωσης και συνεργασίας, τη στήριξη μακροοικονομικών πολιτικών και της ίσης πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες, τις μεταφορές, την επισιτιστική ασφάλεια και την ανάπτυξη της υπαίθρου, καθώς και την ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας, ιδίως στον τομέα της χρηστής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου¹.

1.2. Στόχοι της περιφερειακής συνεργασίας

Όσον αφορά τους ειδικούς στόχους και αρχές της συνεργασίας για τις περιοχές της Λατινικής και της Κεντρικής Αμερικής, ισχύει ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 443/92 του Συμβουλίου της 25/02/92 περί χρηματοδοτικής και τεχνικής βοήθειας καθώς και οικονομικής συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας. Ο κανονισμός δίνει προτεραιότητα στην ενίσχυση του πλαισίου της συνεργασίας, στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και της κοινωνικής, οικονομικής και δημοκρατικής σταθερότητας μέσω θεσμικού διαλόγου και οικονομικής και χρηματοδοτικής συνεργασίας.

Το 1995, σε ανακοίνωση με τίτλο «Ευρωπαϊκή Ένωση-Λατινική Αμερική: παρούσα κατάσταση και προοπτικές για την ενίσχυση της εταιρικής σχέσης 1996-2000» (COM(95)495), η Επιτροπή τόνισε την ανάγκη για διαφοροποιημένες προσεγγίσεις στη Λατινική Αμερική προσαρμοσμένες στις εθνικές και υποπεριφερειακές προτεραιότητες.

Στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών που καθορίζονται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής του Μαρτίου 1999 για μία νέα εταιρική σχέση ΕΕ-Λατινικής Αμερικής (COM(99)105) και της συνέχειας της Διάσκεψης του Ρίο του 1999 (COM(2000)670), η Επιτροπή επανέλαβε την πρόθεσή της να ενισχύσει την εταιρική σχέση και πρότεινε την επιτάχυνση της δράσης της στους τρεις τομείς προτεραιότητας της προώθησης και προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, της προώθησης της κοινωνίας της πληροφορίας και της μείωσης των κοινωνικών ανισοτήτων, καθώς και της ενσωμάτωσης των αναγνωρισμένων προτεραιοτήτων στους θεσμοθετημένους διμερείς και υποπεριφερειακούς διαλόγους.

Από ιστορική άποψη, η περιφερειακή συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και των έξι δημοκρατιών του Ισθμού της Κεντρικής Αμερικής διαμορφώθηκε από έναν ενιαίο μηχανισμό, τον Διάλογο του Σαν Χοσέ, που ξεκίνησε στην υπουργική συνεδρίαση ΕΕ-Κεντρικής Αμερικής στην Κόστα Ρίκα το 1984 και είναι ο βασικός διάυλος για πολιτικό διάλογο μεταξύ των δύο περιοχών. Αυτός ο ετήσιος διάλογος αποσκοπούσε αρχικά να στηρίζει την ειρηνευτική διαδικασία και τη δημοκρατία στην περιοχή και, μετά την ανανέωσή του στη Φλωρεντία το 1996, διευρύνθηκε προκειμένου να συμπεριλάβει ζητήματα αειφόρου και δίκαιης κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης, την καταπολέμηση

¹ Μετά την υπουργική σύνοδο στο πλαίσιο του ΠΟΕ, που έγινε στην Doha το Νοέμβριο του 2001, οι τομείς του εμπορίου, της ανάπτυξης και της δημιουργίας θεσμικής υποδομής έλαβαν εκ νέου προτεραιότητα, που αναφέρθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο SEC(2001)1903 της 20ης Νοεμβρίου 2001.

της ανασφάλειας και της εγκληματικότητας, το κράτος δικαίου και την κοινωνική πολιτική. Οι επιτυχίες που σημειώθηκαν όσον αφορά τον τερματισμό των εμφυλίων πολέμων και των στρατιωτικών συγκρούσεων στην Κεντρική Αμερική, καθώς και την επανεγκατάσταση δημοκρατικών κυβερνήσεων βασισμένων στο σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, επέτρεψαν τον επαναπροσανατολισμό του διαλόγου προς νέες προκλήσεις σχετικές με την εμβάθυνση των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των δύο περιοχών.

Όσον αφορά τις δραστηριότητες οικονομικής συνεργασίας και συνεργασίας για την ανάπτυξη, το παρόν πλαίσιο παρέχεται από τη συμφωνία πλαίσιο της περιφερειακής συνεργασίας για την ανάπτυξη του 1993 μεταξύ των ίδιων έξι χωρών της Κεντρικής Αμερικής και της Επιτροπής, που τέθηκε σε ισχύ το 1999 μετά την επικύρωσή της από όλα τα μέρη. Αυτή η συμφωνία «τρίτης γενεάς» καλύπτει ένα ευρύ φάσμα τομέων και προβλέπει τη σύσταση κοινής επιτροπής που θα επιβλέπει την εφαρμογή της, καθώς και υποεπιτροπών για τη διεξοδική εξέταση ειδικών τομέων της συμφωνίας.

Τέλος, η συνεργασία της ΕΕ με την υποπεριφέρεια της Κεντρικής Αμερικής δεν θεωρείται πλήρης χωρίς την αναφορά των μονομερών δασμολογικών προτιμήσεων που χορηγούνται μέσω του Συστήματος Γενικευμένων Προτιμήσεων (ΣΓΠ) συμπεριλαμβανομένων δράσεων για πρόσθετα κίνητρα σχετικά με περιβαλλοντικά και εργασιακά πρότυπα και ιδίως το καθεστώς για τα ναρκωτικά. Από το 1990, το τελευταίο οδήγησε σε αναστολή των δασμών για γεωργικές και βιομηχανικές εξαγωγές της Κοινότητας των Άνδεων και των έξι χωρών της Κεντρικής Αμερικής στην ΕΕ. Το σύστημα ανανεώνεται μέχρι τα τέλη του 2004.

1.3. Στόχοι της διμερούς συνεργασίας

Εντός του προαναφερόμενου πλαισίου, δύο επιπλέον ειδικές συμφωνίες προσανατολίζουν τη συνεργασία της ΕΕ με την Κόστα Ρίκα. Η συμφωνία πλαίσιο (“Convenio Marco”), που υπογράφηκε τον Ιούνιο του 1999, θεσπίζει τους μηχανισμούς για την εφαρμογή και διαχείριση έργων συναφών με τη χρηματοδοτική, τεχνική και οικονομική συνεργασία, αποσαφηνίζοντας τις διαδικασίες και αναθέτοντας στις εθνικές αρχές μεγαλύτερο ρόλο στη χρηματοδοτική και συμβατική διαχείριση των έργων. Η συμφωνία αυτή δεν έχει ακόμα επικυρωθεί από τη Νομοθετική Συνέλευση της Κόστα Ρίκα.

Το Μνημόνιο Συμφωνίας (ΜΣ) ΕΕ-Κόστα Ρίκα, που υπογράφηκε τον Μάρτιο του 2001, προβλέπει ένα ενδεικτικό επίπεδο βοήθειας βάσει των γραμμών του προϋπολογισμού για την χρηματοδοτική, τεχνική και οικονομική συνεργασία ύψους 31,5 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2000-2006, που θα χορηγηθεί στους ακόλουθους τομείς προτεραιότητας:

- Εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση της κυβέρνησης (35-40% του ενδεικτικού προϋπολογισμού).
- Οικονομική συνεργασία (25-30% του ενδεικτικού προϋπολογισμού).
- Επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία (25-30% του ενδεικτικού προϋπολογισμού).

15% κατ’ ανώτατο όριο του ενδεικτικού συνόλου μπορεί να χορηγηθεί σε τομείς εκτός αυτών των τομέων προτεραιότητας υπό την προϋπόθεση συμφωνίας από αμφότερα τα μέρη.

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ

Η εθνική πολιτική για την ανάπτυξη της Κόστα Ρίκα βασίζεται πρωτίστως στο εθνικό πρόγραμμα για την ανθρώπινη ανάπτυξη 1998-2002, ο κύριος στόχος του οποίου είναι να προωθήσει την πρόοδο της χώρας και να αυξήσει την ευημερία των κατοίκων της Κόστα Ρίκα. Το πρόγραμμα εκπονήθηκε από το Υπουργείο Σχεδιασμού και Οικονομικής Πολιτικής και η βασική στρατηγική του στηρίζεται σε τέσσερις θεμελιώδεις πυλώνες : οικονομική ανάπτυξη, σταθερότητα, ευκαιρίες και αειφορία. Μεταξύ των βασικών στόχων του προγράμματος είναι : μείωση της φτώχειας, έλεγχος του κόστους διαβίωσης, δημιουργία θέσεων απασχόλησης, ειρήνη μεταξύ των πολιτών, καταπολέμηση της διαφθοράς, βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών, ενίσχυση της γεωργίας και της ανάπτυξης της υπαίθρου, αναβάθμιση της υποδομής, βελτίωση της κάλυψης και ποιότητας της εκπαίδευσης, βελτίωση της υγειονομικής περίθαλψης, προστασία των παιδιών, γενίκευση των συντάξεων, προώθηση της ισότητας των φύλων, επίλυση των προβλημάτων των δήμων και κοινοτήτων με συμμετοχικό τρόπο, και προστασία και ορθολογική χρήση του περιβάλλοντος.

Οι περισσότεροι από αυτούς τους τομείς υποστηρίζονται από ειδικά έγγραφα και αναφορές πολιτικής που αξιολογούνται κάθε χρόνο στις ετήσιες εκθέσεις που προετοιμάζει η αρμόδια διοίκηση (εκτενής κατάλογος αυτών των πολιτικών περιλαμβάνεται στο παράρτημα 2). Ορισμένοι από τους κρίσιμότερους στόχους, όσον αφορά την εξασφάλιση της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης της Κόστα Ρίκα, βελτιώνουν τις δημόσιες υπηρεσίες και αναβαθμίζουν την υποδομή, πράγμα που συνεπάγεται μεγαλύτερη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα. Επιπλέον, η αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής ρύπανσης είναι ζωτικής σημασίας. Στο τελευταίο πλαίσιο, αξιωματικά σημειωθεί ότι η κυβέρνηση έχει προετοιμάσει το στάδιο I του εθνικού προγράμματος πολεοδομικής ανάπτυξης, που αποτελεί το πρώτο βήμα για την αντιμετώπιση κρίσιμων προβλημάτων συμφόρησης και περιβαλλοντικής υποβάθμισης στη μεγαλύτερη μητροπολιτική περιοχή. Η συγκεκριμένη περιοχή αριθμεί σχεδόν το 60% του εθνικού αστικού πληθυσμού και γύρω στο 90% του βιομηχανικού πάρκου.

Εκτός αυτού, η πρόοδος στην επίτευξη των στόχων για την ανθρώπινη ανάπτυξη αξιολογείται σε ετήσια βάση στην ευρεία έκθεση «Κατάσταση του κράτους» σχετικά με την αειφόρο ανθρώπινη ανάπτυξη, που εκπονείται από το 1994 από ανεξάρτητο έργο που καθοδηγείται από συντονιστή με ισχυρή τεχνική ομάδα και επιβλέπεται από επιτροπή που περιλαμβάνει αναγνωρισμένα ακαδημαϊκά ιδρύματα, τον διαμεσολαβητή και τον Μόνιμο Αντιπρόσωπο του UNDP.

Η ευρείας βάσης προσέγγιση και χαρακτήρας του εθνικού προγράμματος ανάπτυξης και των συναφών μέσων σχεδιασμού αντικατοπτρίζει ένα υψηλό επίπεδο ανάλυσης των αναπτυξιακών ζητημάτων καθώς και μία περιεκτική διαδικασία διαβούλευσης μεταξύ των βασικών εταίρων της ανάπτυξης. Το εύρος της διαδικασίας δεν συνδυάζεται, ωστόσο, με παρεμφερή απόδοση από την πλευρά της εφαρμογής. Συχνά η εφαρμογή περιορίζεται από έναν υπερβολικά ισχυρό κρατικό έλεγχο των θεμελιωδών τομέων μεταξύ άλλων της ενέργειας, των τηλεπικοινωνιών, των ασφαλειών, των θαλάσσιων, αεροπορικών και σιδηροδρομικών μεταφορών και της υδροδότησης. Εκτός αυτού μεταξύ των άλλων εμποδίων είναι καθυστερήσεις στην εφαρμογή που συνδέονται με συχνά εφαρμοζόμενες διαδικασίες προσφυγών.

Εξαιτίας της μικρής εγχώριας αγοράς και της σχετικής σπανιότητας των φυσικών πόρων – εκτός από ξυλεία και υδροηλεκτρική ενέργεια, η Κόστα Ρίκα διαθέτει λιγοστά πλεονεκτήματα φυσικών πόρων και εξάγει ασήμαντες ποσότητες μεταλλευμάτων ή πετρελαίου. Οι πρόσφατες κυβερνήσεις υιοθέτησαν μία πολιτική οικονομικής ανάπτυξης

προσανατολισμένη προς το εξωτερικό, που δίνει έμφαση στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων και στο άνοιγμα νέων εξαγωγικών αγορών.

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ)

3.1. Πολιτική κατάσταση

Σε πολιτικό επίπεδο, το βασικό χαρακτηριστικό της Κόστα Ρίκα ήταν η δημοκρατική διακυβέρνηση και το σταθερό εσωτερικό περιβάλλον από το 1948. Της συνταγματικής δημοκρατικής εκτελεστικής εξουσίας της Κόστα Ρίκα ηγείται ο άμεσα εκλεγμένος Πρόεδρος με τετραετή εντολή, και το νομοθετικό σώμα αποτελείται από μία Νομοθετική Συνέλευση με μία μόνο βουλή. Η πλήρως ανεξάρτητη δικαστική εξουσία περιλαμβάνει ξεχωριστό Εκλογοδικείο. Η επανεκλογή Προέδρου για δεύτερη θητεία, ανεξαρτήτως εάν είναι συνεχόμενη ή όχι, απαγορεύεται από το Σύνταγμα. Τα μέλη της Νομοθετικής Συνέλευσης δεν μπορούν να επανεκλεγούν σε συνεχείς περιόδους, καίτοι μπορούν να επανεκλεγούν υπό την προϋπόθεση της απομάκρυνσης για μία περίοδο.

Τις προηγούμενες δεκαετίες, στον πολιτικό βίο κυριάρχησαν τα δύο βασικά κόμματα, το Partido de Liberación Nacional (PLN) και το Partido de la Unidad Socialcristiana (PUSC) που εν γένει αλληλοδιαδέχονταν στην εξουσία ανά τετραετία. Καίτοι αμφότερα τα κόμματα εφαρμόζουν ένα ευρέως παρεμφερές πρόγραμμα δράσης κεντρώας γραμμής, οι διαφορές τους τείνουν να αντικατοπτρίζουν διάφορες στάσεις ως προς το ρυθμό πραγματοποίησης των μεταρρυθμίσεων και λήψης μέτρων για την άμβλυνση του κοινωνικού κόστους τέτοιων αλλαγών.

Βουλευτικές και προεδρικές εκλογές πραγματοποιήθηκαν στις 3 Φεβρουαρίου 2002 όπου ο υποψήφιος του PUSC, Abel Pacheco, κέρδισε τις περισσότερες ψήφους, αλλά δεν κατάφερε να συγκεντρώσει το 40% που απαιτείται για την καθολική νίκη. Για πρώτη φορά στην ιστορία της Κόστα Ρίκα πραγματοποιήθηκαν επαναληπτικές εκλογές μεταξύ των πρώτων υποψηφίων Abel Pacheco και Rolando Araya (PLN) στις 7 Απριλίου που είχαν αποτέλεσμα την νίκη του Abel Pacheco με το 58% των ψήφων. Οι επαναληπτικές εκλογές προέκυψαν από την εμφάνιση ενός ισχυρού νέου τρίτου κόμματος, του Partido de Acción Ciudadana (PAC), υπό τον Otton Solís, που συγκέντρωσε περίπου το 26% των ψήφων στις εκλογές της 3ης Φεβρουαρίου. Βάσει των προκαταρκτικών στοιχείων το ποσοστό αποχής στον πρώτο γύρο, ανέρχεται σε 31% και σε 39% στις επαναληπτικές εκλογές. Αυτό αντικατοπτρίζει την αυξημένη απογοήτευση των ψηφοφόρων με την πολιτική διαδικασία, ειδικότερα την ανεπαρκή απόδοση της παρούσας Νομοθετικής Συνέλευσης όσον αφορά την ικανότητά της να εκτελεί τα καθήκοντά της με ταχείς ρυθμούς.

Περιπτώσεις διαφθοράς και ο υπέρμετρος συγκεντρωτισμός εξουσιών αναφέρονται συχνά ως παράγοντες που συμβάλλουν στην απογοήτευση του κοινού για την εθνική πολιτική. Ελήφθησαν μέτρα για την αντιμετώπιση του δεύτερου ζητήματος, ιδίως μέσω της πρόσφατης συνταγματικής τροποποίησης που εκχωρεί στις δημοτικές αρχές αρμοδιότητες για σημαντικά μεγαλύτερο φάσμα τοπικών ζητημάτων, συνοδευόμενες από τη μεταφορά κεφαλαίων από τον κεντρικό προϋπολογισμό. Ένα βασικό ζήτημα που θα καθορίσει την επιτυχία ή αποτυχία αυτού που αναγνωρίζεται από όλα τα πολιτικά κόμματα ως ουσιώδης τροποποίηση στην κατανομή των εξουσιών στο εσωτερικό της χώρας, είναι η ικανότητα διαχείρισης των δημοτικών αρχών και η διαφάνεια με την οποία ασκούν τις νέες αρμοδιότητές τους.

Επιπλέον, ο πρόεδρος Rodríguez πρότεινε ριζικό επανακαθορισμό της σχέσης μεταξύ της εκτελεστικής εξουσίας και του νομοθετικού σώματος, προκειμένου να εδραιωθεί μία

σχέση εξουσίας που θα προβλέπει μεγαλύτερη αμοιβαία υπευθυνότητα και διαφάνεια, και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στη διαχείριση του κυβερνητικού έργου. Οι προτάσεις αυτές αποτελούν ένα σημαντικό σημείο εκκίνησης για μία συζήτηση που πολλοί θεωρούν ότι έχει σημαντικά καθυστερήσει.

Η πολιτικοποίηση της διοίκησης της χώρας υπήρξε προ πολλού ένα από τα χαρακτηριστικά του μοντέλου διακυβέρνησης της Κόστα Ρίκα, με το «ευνοιοκρατικό σύστημα» βάσει του οποίου, με κάθε αλλαγή κυβέρνησης, ακόμα και κρατικοί λειτουργοί μέτριας βαθμίδας αντικαθιστούνται από άτομα φίλα προσκείμενα στη νέα κυβέρνηση. Καίτοι η πρακτική αυτή είναι λιγότερο διαδεδομένη απ' ό,τι πριν από κάποιες δεκαετίες, και σήμερα υπάρχει μεγαλύτερη επαγγελματική υπόσταση μιας μόνιμης δομής των δημόσιων υπηρεσιών, εξακολουθεί να επιφέρει σημαντικές διακοπές στη λειτουργία του συστήματος ανά τετραετία, με απώλειες στη συνέχεια και αποτελεσματικότητα.

Το πρόγραμμα δράσης της Κόστα Ρίκα στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό από τη δημοκρατική και ειρηνική ιστορία της. Καίτοι η Κόστα Ρίκα διατηρεί ευρέως φιλικές σχέσεις με τους περιφερειακούς γείτονές της, υπήρξε ιστορικά απρόθυμη να συμμετάσχει σε μία στενή πολιτική ολοκλήρωση μέχρις ότου όλες οι χώρες παγιώσουν το δημοκρατικό σύστημά τους και μειώσουν τις στρατιωτικές δαπάνες τους. Προβληματικότερη είναι η σχέση με τη Νικαράγουα, ιδίως όσον αφορά τις διαφορές σχετικά με τα δικαιώματα ναυσιπλοΐας που απολαύει η Κόστα Ρίκα στο Ρίο Σαν Χουάν που αποτελεί σημαντικό μέρος της μεθορίου μεταξύ των δύο χωρών. Οι προσπάθειες που καταβάλλει η Κόστα Ρίκα για την επίλυση του ζητήματος μέσω διμερών διαπραγματεύσεων ή διεθνούς διαιτησίας δεν επέφεραν τα επιθυμητά αποτελέσματα και οι αρχές της Κόστα Ρίκα εξετάζουν την προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Η Νικαράγουα απειλεί, στην περίπτωση που η Κόστα Ρίκα ενεργήσει κατ' αυτόν τον τρόπο, να επιβάλει δασμό 35% σε όλες τις εισαγωγές από την Κόστα Ρίκα.

Όσον αφορά την περιφερειακή ολοκλήρωση, η Κόστα Ρίκα είναι μέλος της SIECA και της SICA αλλά δεν αποτελεί μέρος του Δικαστηρίου της Κεντρικής Αμερικής ή του Κοινοβουλίου της Κεντρικής Αμερικής (PARLACEN). Το 2001, η Κόστα Ρίκα υπέβαλε σειρά προτάσεων για να αναζωογονήσει τη διαδικασία ολοκλήρωσης στην Κεντρική Αμερική. Οι προτάσεις αυτές τονίζουν την κοινωνική ανάπτυξη και τη διευκόλυνση των συναλλαγών και προτείνουν επίσης θεσμικές αλλαγές, συμπεριλαμβανομένης της μεταρρύθμισης του PARLACEN και του περιορισμού των αρμοδιοτήτων του Δικαστηρίου της Κεντρικής Αμερικής καθώς και της επαναδραστηριοποίησης του Εκτελεστικού Συμβουλίου της SICA.

Η Κόστα Ρίκα είναι επίσης η έδρα ορισμένων από τους σημαντικούς περιφερειακούς οργανισμούς, μεταξύ άλλων του Διαμερικανικού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Διαμερικανικού Ινστιτούτου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η παρουσία αυτών των οργανισμών ενισχύει το κύρος της Κόστα Ρίκα στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου, που ενδυναμώνεται από τα εσωτερικά επιτεύγματά της καθώς και από την αναγνώριση των προσπαθειών που καταβάλλει η Κόστα Ρίκα για την περιφερειακή ειρήνη όπως εκφράστηκε με την απονομή στον Πρόεδρο Arias του Βραβείου Νόμπελ για την Ειρήνη το 1987. Παράλληλα, τονίζει την ευαισθησία που επιδεικνύει η Κόστα Ρίκα στις συζητήσεις για ζητήματα σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου, όπως η παιδική πορνεία, η ύπαρξη της οποίας αναγνωρίζεται σήμερα από την κυβέρνηση και καταβάλλονται προσπάθειες για την αντιμετώπισή της.

Η Κόστα Ρίκα είναι μία χώρα διαμετακόμισης τόσο για ναρκωτικά που μεταφέρονται προς βορρά από την Κολομβία στις ΗΠΑ όσο και για όπλα από τη Νικαράγουα στην

Κολομβία. Η Κόστα Ρίκα συμμετέχει ενεργά σε προγράμματα, ιδίως από κοινού με τις αρχές των ΗΠΑ, που αποσκοπούν να ανακόψουν τη ροή ναρκωτικών μέσω της χώρας, καίτοι είναι άκρως δυσχερής η εκτίμηση του βαθμού στον οποίον τα προγράμματα αυτά επιτυγχάνουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Η εγχώρια παραγωγή ναρκωτικών περιορίζεται στην παραγωγή μαριχουάνας ιδίως στις ορεινές περιοχές του νότιου τμήματος της χώρας.

Συναφές με το ζήτημα των περιφερειακών δραστηριοτήτων παραγωγής ναρκωτικών είναι το ζήτημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η Κόστα Ρίκα τελεί υπό στενή εξέταση σε φόρουμ όπως η Ομάδα Διεθνούς Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF/GAFI) λόγω αδυναμιών της εθνικής νομοθεσίας όσον αφορά τον ορισμό της νομιμοποίησης από παράνομες δραστηριότητες και την εποπτεία του υπερπόντιου τραπεζικού τομέα της. Η Κόστα Ρίκα ανταποκρίθηκε τάχιστα στις επικρίσεις που διατυπώθηκαν εν προκειμένω και προτάθηκε νέα νομοθεσία, για την ενίσχυση των ελέγχων, συμπεριλαμβανομένης της ευθύνης των τραπεζών για την παρακολούθηση και την αναφορά ύποπτων συναλλαγών, διευρύνοντας παράλληλα και τον ορισμό της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Διατηρείται επίσης στενή συνεργασία μεταξύ της Κόστα Ρίκα και των γειτονικών χωρών της Κεντρικής Αμερικής και της Καραϊβικής για την παρακολούθηση των δραστηριοτήτων των χρηματοπιστωτικών οργανισμών.

3.2. Οικονομική και κοινωνική κατάσταση

Η Κόστα Ρίκα είναι μοναδική περίπτωση στην Κεντρική Αμερική λόγω των ιστορικά υψηλών δεικτών κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, που είναι το αποτέλεσμα προοδευτικών πολιτικών που εγκρίθηκαν τον προηγούμενο αιώνα και ενισχύθηκαν και διατηρήθηκαν περαιτέρω με τη συνεχή, από το 1948, δημοκρατική διακυβέρνηση και τη διάλυση των ενόπλων δυνάμεων.

Με πληθυσμό 3,8 εκατ. και κατά κεφαλήν ΑΕΠ της τάξης των 4.000 δολ. ΗΠΑ το 2000, η πραγματική αύξηση του ΑΕΠ της Κόστα Ρίκα ανήλθε σε 1,7%, ο πληθωρισμός σε 11%, το εξωτερικό χρέος σε 4,3 δισ. δολ. ΗΠΑ, το έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε περίπου 800 εκατ. δολ. ΗΠΑ, το έλλειμμα εμπορικού ισοζυγίου σε 171 δολ. ΗΠΑ και το κεφαλαιουχικό και χρηματοοικονομικό υπόλοιπο του λογαριασμού σε 676 εκατ. δολ. ΗΠΑ.

3.2.1. Οικονομική κατάσταση

Η εμφάνιση της Κόστα Ρίκα στην παγκόσμια οικονομική σκηνή το δεύτερο ήμισυ του 19^{ου} αιώνα οφειλόταν στην ανάπτυξη της εντόπιας βιομηχανίας καφέ, που δημιούργησε επαρκή κέρδη και πλεονάσματα ώστε να επιτευχθεί ταχεία οικονομική ανάπτυξη και επενδύσεις στα προγράμματα της κυβέρνησης στους κοινωνικούς τομείς. Αυτό σηματοδότησε την απαρχή της παράδοσης της Κόστα Ρίκα όσον αφορά την επένδυση σημαντικού ποσοστού των κρατικών εσόδων στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης, που ακολουθήθηκε από την έγκριση προοδευτικής νομοθεσίας για την κοινωνική πρόνοια και απασχόληση.

Μετά τις έντονες αυξητικές τάσεις του καφέ, η οικονομική ανάπτυξη της Κόστα Ρίκα σηματοδοτήθηκε από τέσσερις σημαντικές εξελίξεις. Η πρώτη, που κάλυψε το μεγαλύτερο μέρος του 20^{ου} αιώνα συνίστατο στην ταχεία ανάπτυξη του κλάδου της μπανάνας, που, παρά τις προκλήσεις και κάμψεις που περιγράφονται κατωτέρω, παραμένει σημαντική πηγή απασχόλησης και εσόδων σε συνάλλαγμα, με την Κόστα Ρίκα να είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εξαγωγέας παγκοσμίως, μετά το Εκουαδόρ.

Η δεύτερη εξέλιξη πραγματοποιήθηκε στα τέλη του 1970/αρχές του 1980, όταν μετά από μία παρατεταμένη περίοδο χαλαρής οικονομικής διαχείρισης, που επιδεινώθηκε από άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις των κρίσεων που σημειώθηκαν στη Νικαράγουα και στο Ελ Σαλβαδόρ, έπρεπε να εφαρμοστεί ένα οξυδερκές πρόγραμμα μακροοικονομικής διαχείρισης για την επανόρθωση των οικονομικών του κράτους. Το κοινωνικό κόστος του προγράμματος προσαρμογής ήταν υψηλό, καίτοι μετριάστηκε σε κάποιο βαθμό από τη δημιουργία υποστηριζόμενων από χορηγούς βοήθειας κεφαλαίων σταθεροποίησης.

Ακολούθησε η εμφάνιση ενός νέου, και σήμερα στρατηγικά σημαντικού, τομέα: του τουρισμού. Η έννοια του οικολογικού τουρισμού ήταν σε μεγάλο βαθμό πρωτοπόρα στην Κόστα Ρίκα, και η χώρα προσελκύει σήμερα γύρω στο 1 εκατ. επισκέπτες ετησίως, ως επί το πλείστον από τις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά με σημαντικό αριθμό (25%) προερχόμενο από χώρες της ΕΕ, που συνεισφέρουν συνολικά περίπου 1 δισ. δολ. ΗΠΑ στην οικονομία ετησίως, η μεγαλύτερη ενιαία πηγή εσόδων σε συνάλλαγμα. Στενά συνδεδεμένη με την ανάπτυξη του τουριστικού κλάδου ήταν η συστηματική προσπάθεια να προβληθεί μία διεθνής εικόνα της Κόστα Ρίκα ως περιβαλλοντικά προηγμένης χώρας, προικισμένης με εξαιρετική βιοποικιλότητα, στην οποία το 25% της επιφανείας προστατεύεται με διάφορους τρόπους.

Τις προηγούμενες δύο δεκαετίες σημειώθηκε επίσης η τέταρτη σημαντική εξέλιξη: η εφαρμογή διαρκώς πιο δυναμικών κυβερνητικών πολιτικών που αποσκοπούσαν στην προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ), στην αξιοποίηση του καταρτισμένου εργατικού δυναμικού της χώρας, στη σταθερότητα των θεσμών και στην ανθεκτικότητα της δημοκρατίας της. Στα τέλη της δεκαετίας του 1990, οι ΑΞΕ στην περιοχή ανήλθαν σε 500 εκατ. δολ. ΗΠΑ, καίτοι υπάρχουν σήμερα ενδείξεις για σημαντική επιβράδυνση αυτής της τάσης. Το πλέον αξιοσημείωτο στον τομέα των ξένων επενδύσεων ήταν η εγκατάσταση στα μέσα της δεκαετίας του 1990 ενός μεγάλου εργοστασίου παραγωγής μικροεπεξεργαστών από την Intel, που εξάγει στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη, και αντιπροσωπεύει σήμερα, με ετήσιες εξαγωγές περίπου 1.500 εκατ. δολ. ΗΠΑ το 2000, άνω του 25% των συνολικών εμπορευμάτων που εξάγονται από τη χώρα. Επιπλέον, η Κόστα Ρίκα κατάφερε να προσελκύσει ορισμένες πολυεθνικές εταιρείες για τη δημιουργία περιφερειακών κέντρων εξυπηρέτησης και δομών υποστήριξης.

Ένα σημαντικό στοιχείο της πολιτικής της Κόστα Ρίκα για την προσέλκυση επενδύσεων ήταν η δημιουργία ζωνών ελεύθερων συναλλαγών εντός των οποίων οι εταιρείες εξαγωγών δύνανται να λειτουργούν χωρίς να καταβάλουν φόρους για τα κέρδη τους και με ευνοϊκό καθεστώς εισαγωγής μηχανημάτων και εισροών. Σήμερα, περίπου το 50% όλων των εξαγωγών (συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής μικροεπεξεργαστών Intel) επωφελείται από τα πλεονεκτήματα που παρέχει το καθεστώς της ζώνης ελεύθερων συναλλαγών. Από το 1994 η Κόστα Ρίκα εφαρμόζει νομοθεσία για την προώθηση του ανταγωνισμού και της αποτελεσματικής προστασίας των καταναλωτών, που υποστηρίζεται από μία δραστήρια επιτροπή για την προώθηση του ανταγωνισμού (COPROCPM).

Μετά την επιδίωξη ενός μοντέλου εκβιομηχάνισης προς υποκατάσταση των εισαγωγών τη δεκαετία του 1960 και 1970 σε συνδυασμό με τη σοβαρή εξάρτηση από το εξωτερικό χρέος, η χώρα εισήλθε σε μία χρηματοοικονομική κρίση στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Επακολούθησε η λήψη μέτρων διαρθρωτικής προσαρμογής από κοινού με ένα νέο προσανατολισμό των εξαγωγών βασισμένο στην προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων και το σχέδιο Brady για την αναδιάρθρωση του εξωτερικού χρέους των εμπορικών τραπεζών. Η βασική ώθηση της οικονομικής πολιτικής την τελευταία δεκαετία ήταν στραμμένη προς την εξισορρόπηση των δημόσιων οικονομικών, με σκοπό την επίτευξη χαμηλότερων επιτοκίων και τη μείωση του πληθωρισμού, αλλά η επιτυχία ήταν περιορισμένη. Ο πληθωρισμός ανήλθε σε 11% το 2000, τα επιτόκια υπερέβησαν το

14% και το εσωτερικό χρέος κυμάνθηκε σε 30% του ΑΕΠ (συγκριτικά με 17% στις αρχές της δεκαετίας του 1990).

Η πρόσφατη πτωτική τάση της παγκόσμιας οικονομικής κατάστασης, ειδικότερα στις ΗΠΑ, σε συνδυασμό με τις ειδικές έντονες επιβραδύνσεις στους τρεις τομείς ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για την Κόστα Ρίκα – κλάδος Η/Υ, μπανάνα και καφές – έχει σκιάσει τους άμεσους στόχους ανάπτυξης της Κόστα Ρίκα. Μετά από πολυετή οικονομική ανάπτυξη της τάξης του 5% και άνω (τροφοδοτούμενης σε μεγάλο βαθμό από τις εξαγωγές μικροεπεξεργαστών Intel), το 2001 πιθανόν να σημειωθεί ανάπτυξη μικρότερη του 2%. Αυτό θα επιδεινώσει περαιτέρω τη βασική οικονομική αδυναμία της Κόστα Ρίκα: το κρατικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος. Το έλλειμμα που είναι ελάχιστα χαμηλότερο του 3% του ΑΕΠ, απαιτεί διαρκώς μεγαλύτερο κρατικό δανεισμό και το δημόσιο χρέος υπερβαίνει σήμερα το 55% του ΑΕΠ. Το εξωτερικό χρέος ανήλθε σε 4,3 δισ. δολ. ΗΠΑ το 2000 με ποσοστό εξυπηρέτησης του χρέους υπολογιζόμενο σε 8,9%. Παρά το συγκεκριμένο επίπεδο ελλείμματος, η πενιχρή είσπραξη φορολογικών εσόδων (και η χαμηλή φορολογική βάση εν γένει) παρεμποδίζουν τη δημιουργία των πόρων που απαιτούνται για τη βελτίωση και διατήρηση της ήδη αδύναμης υλικής υποδομής της χώρας. Οι προσπάθειες για επανόρθωση αυτού του συστήματος με παραχωρήσεις δικαιωμάτων αποκλειστικής εκμετάλλευσης για σημαντικές συμβάσεις δημοσίων έργων (διαχείριση και βελτίωση του αερολιμένα, κατασκευή οδικών αρτηριών, για παράδειγμα) αντιμετώπισαν δυσχέρειες που προκλήθηκαν από την ευρέως γνωστή γραφειοκρατία της Κόστα Ρίκα και τις χρονοβόρες νομικές διαδικασίες. Επιπλέον, τα αυστηρά κρατικά μονοπώλια στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, της ενέργειας και των ασφαλειών αποτρέπουν την εμφάνιση του ανταγωνισμού και την παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών με χαμηλότερο κόστος.

Τα τελευταία έτη, η οικονομία της Κόστα Ρίκα έχει υποστεί αυξημένη δολαριοποίηση. Καίτοι οι τακτικές μικρο-υποτιμήσεις του εθνικού νομίσματος, του κολόν, τη διαχείριση των οποίων έχει αναλάβει η Κεντρική Τράπεζα, αποσκοπούν να διαφυλάξουν την πραγματική αξία του νομίσματος έναντι δέσμης νομισμάτων που αντιστοιχεί στη σύνθεση του εξωτερικού εμπορίου της Κόστα Ρίκα, το σημαντικότερο σημείο αναφοράς είναι το δολάριο ΗΠΑ, πράγμα που αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι περίπου το 60% του εξωτερικού εμπορίου και των ξένων επενδύσεων είναι με τις ΗΠΑ. Επιπλέον, η έλλειψη ανταγωνισμού στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα, σε συνδυασμό με πληθωρισμό άνω του 10%, οδήγησε σε υψηλά επιτόκια που επιβαρύνουν το εκπεφρασμένο σε κολόν χρέος, πράγμα που έχει ως αποτέλεσμα οι πελάτες να τάσσονται διαρκώς περισσότερο υπέρ ενός χρέους εκπεφρασμένου σε δολάρια. Καίτοι δεν υπάρχουν επίσημα προγράμματα, συζητούνται όλο και συχνότερα σε χρηματοπιστωτικούς και πολιτικούς κύκλους τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της δολαριοποίησης.

Αναλυτικά, η διάρθρωση της οικονομίας της Κόστα Ρίκα έχει ως εξής: μεταποιητικός τομέας (25% του ΑΕΠ), γεωργία περίπου 10%, εμπόριο, εστιατόρια και ξενοδοχεία περίπου 20% ενώ το υπόλοιπο καλύπτεται από υπηρεσίες και επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας. Ωστόσο, η γεωργία παραμένει σημαντικός εργοδότης με σχεδόν 20% του εργατικού δυναμικού και αξιωματικώς σημειωθεί ότι ο τουριστικός τομέας καθίσταται ολοένα πιο σημαντικός ως παρέχων εισόδημα και εργασία. Επισκόπηση των μακροοικονομικών και των σχετικών με τον κοινωνικό τομέα δεικτών παρέχεται στο παράρτημα 3.

3.2.2. Εμπορική πολιτική

Η εμπορική πολιτική ακολουθείται μέσω τριπλής προσέγγισης. Σε πολυμερές επίπεδο, η Κόστα Ρίκα υπήρξε ισχυρός υποστηρικτής του ΠΟΕ μετά την είσοδό της το 1994, θεωρώντας ότι ο οργανισμός αποτελεί τη βέλτιστη εγγύηση για ένα αμερόληπτο βασισμένο σε κανόνες πολυμερές σύστημα εντός του οποίου μπορούν να αυξηθούν οι

εξαγωγές της Κόστα Ρίκα. Η Κόστα Ρίκα υποστήριξε επίσης την έναρξη ενός νέου γύρου διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ και η γενική θέση της για την τέταρτη Υπουργική Διάσκεψη του ΠΟΕ στη Doha, με εξαίρεση τη γεωργία, ήταν σε μεγάλο βαθμό σύμφωνη με τη αντίστοιχη της ΕΕ. Όσον αφορά τη γεωργία, η Κόστα Ρίκα, ως μέλος της Ομάδας Cairns, επιδιώκει την κατάργηση των γεωργικών επιδοτήσεων και άλλων μέτρων που θεωρεί ότι στρεβλώνουν το εμπόριο γεωργικών προϊόντων. Η Κόστα Ρίκα συμμετείχε επίσης ενεργά στη διένεξη της μπανάνας μεταξύ της ΕΕ και διάφορων χωρών εξαγωγής μπανάνας της Λατινικής Αμερικής. Η Κόστα Ρίκα αναμένεται να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στο νέο γύρο των διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ, το πρόγραμμα δράσης για την ανάπτυξη της Doha.

Σε περιφερειακό επίπεδο, η εμπορική πολιτική της Κόστα Ρίκα εστιάστηκε σε προσπάθειες για την προώθηση μεγαλύτερης οικονομικής ολοκλήρωσης με την Κεντρική Αμερική (σε αντίθεση με την ιδιαίτερα σιωπηρή θέση της όσον αφορά την πολιτική ολοκλήρωση), καθώς και στην ενεργή επιδίωξη της οριστικοποίησης της συμφωνίας για τη Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών της Νότιας και Βόρειας Αμερικής και τη συμμετοχή στην πρωτοβουλία των ΗΠΑ για τη Λεκάνη της Καραϊβικής. Η Κόστα Ρίκα εξετάζει επίσης τη δυνατότητα εμπορικών οφελών που δημιουργούνται από την εμπορική διευκόλυνση και τα στοιχεία υποδομής του προγράμματος Puebla-Παναμά που πρότεινε ο Πρόεδρος Fox του Μεξικού.

Σε διμερές επίπεδο, η Κόστα Ρίκα συμμετείχε ενεργά στη διαπραγμάτευση ορισμένων διμερών Συμφωνιών Ελεύθερων Συναλλαγών (ΣΕΣ), η πλέον πρόσφατη των οποίων περιλαμβάνει το Μεξικό, τη Χιλή, τον Καναδά και τη Δομινικανή Δημοκρατία. Περαιτέρω διαπραγματεύσεις έχουν αναληφθεί ή προγραμματιστεί με τον Παναμά, τη Τζαμάικα και το Τρινιδάδ και Τομπάγκο. Εν προκειμένω, πρέπει να αναφερθεί ιδιαίτερα η εμπορική συμφωνία που έχει υπογραφεί με τον Καναδά, δεδομένου ότι δεν αποτελεί απλώς ένα παράδειγμα συμφωνίας μεταξύ μιας μικρής αναπτυσσόμενης χώρας και ενός μέλους του G8, αλλά προβλέπει επίσης δευτερεύουσες συμφωνίες στους ευαίσθητους τομείς της εργασίας και του περιβάλλοντος.

Απεικόνιση των ισχυρών στραμμένων προς το εξωτερικό οικονομικών πολιτικών είναι το γεγονός ότι ο δείκτης οικονομικού ανοίγματος (εξωτερικό εμπόριο ως ποσοστό του ΑΕΠ) αυξήθηκε τις δύο προηγούμενες δεκαετίες από 60% σε άνω του 80%, ενώ η συνολική αξία του εξωτερικού εμπορίου το 2000 ανήλθε σε 12,3 δισ. δολ. ΗΠΑ, με εμπορικό έλλειμμα της τάξης των 475 εκατ. δολ. ΗΠΑ. Εκτός από τα εξαρτήματα υπολογιστών, (1.600 εκατ. δολ. ΗΠΑ το 2000), τα κύρια εξαγωγικά προϊόντα της Κόστα Ρίκα το 2000 ήσαν ενδύματα (600 εκατ. δολ. ΗΠΑ), μπανάνες (540 εκατ. δολ. ΗΠΑ) και καφές (280 εκατ. δολ. ΗΠΑ). Τα τελευταία έτη η ΕΕ απορρόφησε περίπου το 22% των εξαγωγών της Κόστα Ρίκα (τα βασικά προϊόντα είναι σήμερα μικροεπεξεργαστές υπολογιστών, μπανάνες και καφές), ενώ το μερίδιο της ΕΕ στις εισαγωγές της Κόστα Ρίκα παρέμεινε σταθερό γύρω στο 10% (κυρίως μηχανικά προϊόντα, φαρμακευτικά προϊόντα, οχήματα). Το 2000, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε 0,9 δισ. δολ. ΗΠΑ αντιστοιχώντας σε 5,5% του ΑΕΠ. Παρά το υψηλό επίπεδο, δεν έχει αποτελέσει μείζον πρόβλημα μέχρι σήμερα λόγω του ότι χρηματοδοτείται σε σημαντικό βαθμό από άμεσες ξένες επενδύσεις. Ωστόσο, η αύξηση που σημειώθηκε στο έλλειμμα τα τελευταία έτη μπορεί να αποτελέσει πρόβλημα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα και η τάση αυτή να συνεχιστεί. Την δεκαετία 1985-1999, οι επενδύσεις από την ΕΕ στην Κόστα Ρίκα ανήλθαν σε 355 εκατ. δολ. ΗΠΑ, κυρίως υπό μορφή άμεσων ξένων επενδύσεων, αντιπροσωπεύοντας το 9% των συνολικών ξένων επενδύσεων στη διάρκεια αυτής της περιόδου (οι ΗΠΑ κάλυψαν το 64% των ξένων επενδύσεων την ίδια περίοδο).

3.2.3. Κοινωνική κατάσταση

Ως αποτέλεσμα των διάφορων σταδίων οικονομικής ανάπτυξης, που υποστηρίχθηκε από την πολιτική σταθερότητα, η Κόστα Ρίκα πέτυχε κατά κεφαλήν εισόδημα περίπου 4000 δολ. ΗΠΑ, μακράν του περιφερειακού μέσου όρου, και κατανομή εισοδήματος σημαντικά δικαιότερη της αντίστοιχης άλλων χωρών της υποπεριφέρειας. Το σημαντικότερο όμως είναι το γεγονός ότι οι δείκτες ανθρώπινης ανάπτυξης είναι σταθερά υψηλότεροι από τους αναμενόμενους δεδομένου του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της: η Κόστα Ρίκα είναι 43^η στην κατάταξη για την ανθρώπινη ανάπτυξη του UNDP, θέση που στη Λατινική Αμερική ξεπερνά μόνον η Χιλή. Αυτό αντικατοπτρίζει το υψηλό ποσοστό στοιχειώδους παιδείας της χώρας (85%), καθώς και τους δείκτες υγείας που, όσον αφορά ειδικότερα το προσδόκιμο ζωής (77 έτη), προσεγγίζουν τα επίπεδα των χωρών υψηλού εισοδήματος, και αντικατοπτρίζουν το γεγονός ότι περίπου το 32% των δημόσιων δαπανών διοχετεύεται σε κοινωνικές υπηρεσίες. Ο συντελεστής βρεφικής θνησιμότητας για την Κόστα Ρίκα το 2000 ήταν 10.2 ανά 1000, χαμηλότερος από όλες τις άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής εξαιρουμένης της Κούβας.

Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η Κόστα Ρίκα έχει στεγάσει, τις δύο προηγούμενες δεκαετίες, περίπου 350.000 πρόσφυγες από τη Νικαράγουα, αρχικά ως αποτέλεσμα του εμφυλίου πολέμου στη χώρα και, στη συνέχεια το 1998, ως αποτέλεσμα της καταστροφής από τον τυφώνα Mitch. Καίτοι σημαντικός αριθμός αυτών των μεταναστών παραμένουν εκτός του πεδίου του επίσημου συστήματος πρόνοιας, η πλειονότητά τους έχει ενσωματωθεί σε αυτό, πράγμα που συνεπάγεται σημαντικό πρόσθετο κόστος για τον κρατικό προϋπολογισμό. Όμως, αυτό είχε επίσης επίπτωση στην ικανότητα της Κόστα Ρίκα να μειώσει το ποσοστό της φτώχειας, που τα τελευταία έτη παραμένει σταθερό γύρω στο 20% του πληθυσμού. Τα στοιχεία δείχνουν ότι τα επίπεδα της φτώχειας μεταξύ οικογενειών που αποτελούνται εν μέρει ή πλήρως από μετανάστες είναι περίπου 20-35% υψηλότερα από τον μέσο όρο. Σε περιφερειακό επίπεδο, είναι επίσης εμφανές ότι η σημαντική αύξηση της φτώχειας στην περιοχή Huetar Norte συνδέεται με τη μετανάστευση από τη Νικαράγουα.

Παρά το γεγονός ότι ένα υψηλό επίπεδο δημόσιων δαπανών διοχετεύεται σε κοινωνικές υπηρεσίες, υπάρχουν σημαντικές δυσχέρειες στη διατήρηση των επιπέδων πρόσβασης, ποιότητας και παροχής υπηρεσιών που θα οδηγήσουν σε σημαντικές μειώσεις της φτώχειας. Τα βασικά προβλήματα του υγειονομικού τομέα σχετίζονται με την έλλειψη επαρκώς καταρτισμένου προσωπικού και την έλλειψη κανόνων και εποπτείας στην παροχή συλλογικών και ατομικών υπηρεσιών. Επιπλέον, ειδικά ζητήματα όπως η βία έναντι των γυναικών και η παιδική πορνεία απαιτούν μεγαλύτερη προσοχή εκ μέρους της κυβέρνησης.

3.3. Ζητήματα βιωσιμότητας

Η βιωσιμότητα του αναπτυξιακού μοντέλου της Κόστα Ρίκα περιορίζεται από ορισμένους παράγοντες. Πρώτον, η χώρα εξακολουθεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από ένα στενό φάσμα επιλογών στην παγκόσμια αγορά (εξαρτήματα υπολογιστών, ενδύματα, μπανάνες και καφές). Σύμφωνα με αυτό, τα υψηλά επίπεδα ξένων επενδύσεων συγκαλύπτουν μία διαρκώς μεγαλύτερη εξάρτηση από τον εσωτερικό δανεισμό. Δεύτερον, το μοντέλο κοινωνικής ανάπτυξης που ακολουθήθηκε με επιτυχία στο παρελθόν αμφισβητείται λόγω των διαρκώς μεγαλύτερων προβλημάτων παροχής υπηρεσιών και εξωτερικών παραγόντων όπως η μετανάστευση. Τέλος, η πολιτική της συναίνεσης υποχωρεί έναντι των μεγαλύτερων αδιεξόδων και θεσμικών δυσκαμμιών.

3.4. Μεσοπρόθεσμες προκλήσεις

Η πλέον πιεστική πρόκληση για την Κόστα Ρίκα σε πολιτικό επίπεδο είναι η επαναφορά μεγαλύτερης αξιοπιστίας στην εσωτερική πολιτική διαδικασία, της οποίας η φήμη αμαυρώθηκε αφότου οι πολίτες αντιλήφθηκαν ότι οι πολιτικοί δεν εξυπηρετούν πλέον το εθνικό συμφέρον, αλλά μόνο την αυτοπροβολή τους. Δεν μπορεί να υπάρξει άμεση λύση στο συγκεκριμένο πρόβλημα, αλλά απαιτούνται παρεμβάσεις σε διάφορα μέτωπα, συμπεριλαμβανομένων πιθανών θεσμικών μεταρρυθμίσεων του τύπου που έχει ήδη προτείνει ο Πρόεδρος Rodríguez για τον επανακαθορισμό των ορίων ευθύνης των διάφορων κλάδων του κράτους, καθώς και μία συντονισμένη μεταστροφή προς την αποκέντρωση της κυβέρνησης. Στον τελευταίο τομέα, απαιτείται σημαντική εξωτερική στήριξη, καθώς και ισχυρή πολιτική βούληση.

Στο οικονομικό επίπεδο η κυβερνητική πολιτική πρέπει να επιδιώξει να επωφεληθεί πλήρως από τα τρία ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Κόστα Ρίκα: μορφωμένο εργατικό δυναμικό, σταθεροί θεσμοί και ευρεία στήριξη σε μία ανοικτή στραμμένη προς το εξωτερικό εμπορική πολιτική. Αυτή η ευρύτητα, όμως, εκθέτει την Κόστα Ρίκα στην πλήρη επίπτωση των εξωτερικών διακυμάνσεων, και η κατάσταση αυτή κατέστη έντονα αισθητή το 2001. Οι προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης δεν είναι ενθαρρυντικές και, συνεπώς, η κατάσταση του χρέους είναι απίθανο να βελτιωθεί σημαντικά. Η ικανότητα της κυβέρνησης να παρέχει βελτιωμένες κοινωνικές υπηρεσίες – απαραίτητη προϋπόθεση για να διατηρήσει η Κόστα Ρίκα το σχετικό με το εργατικό δυναμικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημά της και την πολιτική σταθερότητά της – παρεμποδίζεται σοβαρά, δεδομένου ότι οι υπηρεσίες αυτές απαιτούν διαρκώς μεγαλύτερες επενδύσεις έντασης κεφαλαίου. Κατά πόσον τα υψηλότερα επίπεδα ανάπτυξης θα οδηγήσουν σε αυξημένη οικονομική πόλωση, και ακόμα και σε μεγαλύτερη επικράτηση της φτώχειας, είναι ένα από τα προκλητικά ερωτήματα του μέλλοντος.

Πρόσφατες κυβερνητικές προσπάθειες για μεγαλύτερο βαθμό ανταγωνισμού στους τομείς κρατικού μονοπωλίου, ειδικότερα στην ενέργεια και τις τηλεπικοινωνίες, εγκαταλείφθηκαν λόγω εκτεταμένων δημόσιων διαμαρτυριών, που αντικατοπτρίζουν την ανησυχία ότι οποιαδήποτε διαδικασία ιδιωτικοποίησης συνεπάγεται διαφθορά και αύξηση των τελών και επιβαρύνσεων για τους καταναλωτές. Ωστόσο, χωρίς περισσότερες επενδύσεις και μεγαλύτερο ανταγωνισμό σε αυτούς τους τομείς, υπάρχει κίνδυνος η Κόστα Ρίκα να χάσει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημά της έναντι άλλων χωρών της Κεντρικής Αμερικής που έχουν ήδη ελευθερώσει βασικούς οικονομικούς τομείς παρέχοντας τοιουτοτρόπως σημαντικές επενδυτικές δυνατότητες σε ξένες εταιρείες.

Επιπλέον, βάσει των υποχρεώσεων της στο πλαίσιο του ΠΟΕ, η Κόστα Ρίκα υποχρεούται να καταργήσει τις επιδοτήσεις και την ειδική φορολογική μεταρρύθμιση που παρέχεται στις ζώνες ελεύθερων συναλλαγών. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι ζώνες αυτές αντιστοιχούν στο 50% των εξαγωγών της Κόστα Ρίκα, καθώς και σε 35.000 και άνω καλά αμειβόμενες θέσεις απασχόλησης. Τον Δεκέμβριο του 2001, η Κόστα Ρίκα σύμπραξε με άλλες μικρές αναπτυσσόμενες χώρες επιδιώκοντας μία επίσημη παράταση της ισχύος του καθεστώτος της ζώνης ελεύθερων συναλλαγών, καθώς δεν κατέστη δυνατό να καθοριστεί εναλλακτική ρύθμιση συμβατή με τον ΠΟΕ που δεν θα επηρέαζε σοβαρά τον τομέα των εξαγωγών της Κόστα Ρίκα. Βάσει των ειδικών διαδικασιών που συμφωνήθηκαν στην Υπουργική Διάσκεψη της Doha, η Κόστα Ρίκα μπορεί να διατηρήσει τις εν λόγω επιδοτήσεις εξαγωγών μέχρι το 2007.

Απαιτείται επίσης περαιτέρω εκσυγχρονισμός όσον αφορά τη δύσκαμπτη γραφειοκρατική εποπτεία της έγκρισης των μεγαλύτερων χρηματοδοτούμενων με

δημόσιους πόρους επενδυτικών προγραμμάτων. Οι μακρόχρονες καθυστερήσεις και οι πολυάριθμες νομικές προκλήσεις που συνοδεύουν τυπικά τη σύναψη συμβάσεων αποτελούν σήμερα σημαντικό παράγοντα για την αποθάρρυνση ξένων επενδυτών και την αύξηση της τιμής των προσφορών που υποβάλλουν.

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για τον περιβαλλοντικό τομέα, ένα πεδίο στο οποίο, παρά τα σημαντικά επιτεύγματα της Κόστα Ρίκα τις τελευταίες δεκαετίες, εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρές απειλές. Το ποσοστό αποδάσωσης των πρωτογενών δασών εξακολουθεί να ελέγχεται δύσκολα, και μολονότι το συνολικό ποσοστό δασικής κάλυψης αρχίζει να δείχνει σημεία ανάκαμψης ως αποτέλεσμα εμπορικών προγραμμάτων αναδάσωσης, συνεχίζονται οι απώλειες βιοποικιλότητας. Καίτοι το 25% της χώρας θεωρείται επίσημα ότι τελεί υπό ορισμένο τύπο ελέγχου ή διαχείρισης, οι αποζημιώσεις για το μεγαλύτερο μέρος αυτής της γης δεν έχουν ακόμα καταβληθεί στους αρχικούς κατόχους, ορισμένες φορές και 25 έτη μετά την απαλλοτρίωση. Λαμβανομένης υπόψη της διαρκώς ζωτικότερης συνεισφοράς του τουρισμού στην εθνική οικονομία, η διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς της Κόστα Ρίκα αποκτά προστιθέμενη σημασία, καθώς η αξία ενός πρωτογενούς δάσους για σκοπούς καθαρά αναψυχής, και ως μέρος της εικόνας που η Κόστα Ρίκα επιδιώκει να προβάλει στο εξωτερικό, δύναται να είναι σημαντικά μεγαλύτερη απ' ό,τι προβλεπόταν αρχικά.

Συνεπώς η Κόστα Ρίκα αντιμετωπίζει τη δύσκολη πρόκληση του εκσυγχρονισμού του δημόσιου τομέα της, πράγμα που επιτρέπει μεγαλύτερο ανταγωνισμό σε βασικούς οικονομικούς τομείς, διατηρώντας παράλληλα το γενικό επίπεδο της κοινωνικής πρόνοιας και δικαιοσύνης που, για πολλές δεκαετίες, υπήρξε το διακριτικό χαρακτηριστικό της. Οι περισσότερο προσανατολισμένες προς το εξωτερικό πολιτικές των προηγούμενων δύο δεκαετιών οδήγησαν σε μία εμφανή διαδικασία περιθωριοποίησης της υπαίθρου και της παραδοσιακής οικονομίας, συνοδευόμενη από μεγαλύτερη συγκέντρωση της οικονομικής δραστηριότητας και του πληθυσμού στην κεντρική κοιλάδα, με τα συνακόλουθα προβλήματα συνωστισμού, ακατάλληλης χωροταξίας, ρύπανσης, διαχείρισης αποβλήτων και εγκληματικότητας. Καίτοι τα προγράμματα αποσκοπούν πράγματι στην προώθηση της ανάπτυξης των παράκτιων περιοχών του Ατλαντικού και του Ειρηνικού, δεν κατάφεραν μέχρι σήμερα να αναστρέψουν την υπέρμετρη συγκέντρωση δραστηριότητας στη μεγαλύτερη μητροπολιτική περιοχή του Σαν Χοσέ.

Τέλος, σε περιφερειακό επίπεδο, η Κόστα Ρίκα αποτελεί σημαντικό ενδιαφερόμενο μέρος στη διαδικασία περιφερειακής ολοκλήρωσης στην Κεντρική Αμερική και, για το λόγο αυτό, πρέπει να ενεργεί ως κινητήριο δύναμη στη διαδικασία αυτή.

Οι προκλήσεις αυτές πρέπει, ωστόσο, να ενταχθούν στο πλαίσιο μιας χώρας της οποίας οι αρχές έχουν αποδείξει τη δέσμευσή τους να προετοιμάσουν τη χώρα για τον παγκόσμιο ανταγωνισμό και τη διατήρηση και βελτίωση της κοινωνικής και δημοκρατικής θέσης της στην περιοχή.

4. ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ

Από τη δεκαετία του 1980 όταν η Κόστα Ρίκα ήταν ακόμα σημαντικός δικαιούχος διεθνούς βοήθειας για την ανάπτυξη (εν μέρει λόγω των συνεχών συγκρούσεων σε άλλες χώρες της Κεντρικής Αμερικής), τα περισσότερα προγράμματα διεθνούς συνεργασίας στην Κόστα Ρίκα έχουν μειωθεί σημαντικά ή διακοπεί, αναγνωρίζοντας το σχετικά υψηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας και την υψηλή κατάταξή της όσον αφορά την ανθρώπινη ανάπτυξη. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της κυβέρνησης, που καλύπτουν την περίοδο 1998/99, το απόθεμα της βοήθειας των χορηγών στην Κόστα

Ρίκα τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο ανερχόταν σε 392 εκατ. δολ. ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένων δανείων 150 εκατ. δολ. ΗΠΑ από την Τράπεζα Οικονομικής Ολοκλήρωσης της Κεντρικής Αμερικής και δανείων 85 εκατ. δολ. ΗΠΑ από την Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης. Δεδομένου ότι τυπικά τα έργα έχουν πενταετή διάρκεια, το συγκεκριμένο απόθεμα αντιπροσωπεύει συνολικό ποσό γύρω στα 50 εκατ. δολ. ΗΠΑ βοήθειας ετησίως, συμπεριλαμβανομένων των δανείων από τράπεζες περιφερειακής ανάπτυξης, Πιθανόν, συγκριτικά με την κατάσταση του 1998/99, οι αριθμοί αυτοί να μειώθηκαν περαιτέρω το 2001.

4.1. Η κοινοτική συνεργασία με την Κόστα Ρίκα

4.1.1. Εμπειρία

Τα τελευταία 15 έτη, η κοινοτική βοήθεια στην Κόστα Ρίκα ήταν της κλίμακας των 4 εκατ. ευρώ ετησίως, στο πλαίσιο των βασικών γραμμών του προϋπολογισμού, με πτωτικές τάσεις από το 1997/98 όπου δεν εγκρίθηκε κανένα νέο έργο, εν αναμονή της προετοιμασίας νέου στρατηγικού πλαισίου και της σύναψης πολυετούς Μνημονίου Συμφωνίας. Δεδομένης της σχετικά προνομιακής θέσης της Κόστα Ρίκα και της σπάνιας εμφάνισης τυφώνων (και της απουσίας ισχυρού σεισμού από το 1991), δεν έχει χορηγηθεί ούτε βοήθεια έκτακτης ανάγκης ούτε επισιτιστική βοήθεια. Στο παράρτημα 4 περιλαμβάνεται συνοπτικός κατάλογος των χρηματοδοτούμενων από την ΕΚ έργων.

Βάσει της χρηματοδοτικής και τεχνικής βοήθειας, και της οικονομικής συνεργασίας, τα έργα των γραμμών του προϋπολογισμού, τα τελευταία έτη, εστιάζονταν στην αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων, στην προστασία του περιβάλλοντος, και στον εκσυγχρονισμό και τη μεταρρύθμιση του κράτους. Έργα χρηματοδοτήθηκαν επίσης βάσει της γραμμής του προϋπολογισμού για τα τροπικά δάση στον τομέα της διαχείρισης των φυσικών πόρων. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα πανεπιστήμια και τα επιστημονικά ιδρύματα της Κόστα Ρίκα συμμετείχαν σημαντικά βάσει του προγράμματος επιστημονικής συνεργασίας INCO που χρηματοδότησε η Γενική Διεύθυνση Έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και ότι η Κόστα Ρίκα είχε επίσης ανώτερη της μέσης συμμετοχής στο πρόγραμμα ALFA για τη διαπανεπιστημιακή συνεργασία.

Ως έδρα της μόνης Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κεντρική Αμερική μέχρι το άνοιγμα Αντιπροσωπείας στη Νικαράγουα το 1996, το Σαν Χοσέ ήταν επίσης το κέντρο για πολυετή περίοδο ενός προγράμματος ευρέος φάσματος έργων για τα δικαιώματα του ανθρώπου και την ενίσχυση της δημοκρατίας σε ολόκληρη την Κεντρική Αμερική, πολλά από τα οποία εφαρμόστηκαν σε συνεργασία με οργανισμούς της Κόστα Ρίκα ή οργανισμούς που εδρεύουν εκεί. Επιπλέον, η Κόστα Ρίκα συμμετείχε σε πολλά έργα συνεργασίας για την περιφερειακή ανάπτυξη σε τομείς όπως η ανάπτυξη κοινοτήτων αυτοχθόνων, η αλιεία, οι συνεταιρισμοί και η υγεία των εφήβων, που χρηματοδότησε η ΕΚ στην Κεντρική Αμερική.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 τα περισσότερα μεγάλης κλίμακας έργα της ΕΕ εφαρμόζονται μέσω του μηχανισμού της κοινής διεύθυνσης, με εθνικό συνδιευθυντή και Ευρωπαϊό συνδιευθυντή που είναι από κοινού υπεύθυνοι για τη χρηματοδοτική και τεχνική διαχείριση των έργων, υπό την τελική δικαιοδοσία της Επιτροπής και του εθνικού υπουργείου ή οργανισμού στο πλαίσιο του οποίου εφαρμόστηκε το έργο. Αυτό αποδείχθηκε ένα σχετικά αποτελεσματικό μέσο παροχής εισροών των έργων, ιδίως όσον αφορά τη δυνατότητα επαρκούς βαθμού λειτουργικής αυτονομίας του έργου. Ωστόσο, ορισμένες αμφιβολίες ως προς τον ακριβή νομικό χαρακτήρα της κοινής διεύθυνσης και των συμβατικών εξουσιών της και το γεγονός ότι η επικύρωση μεμονωμένων συμφωνιών χρηματοδότησης έργων από τη Νομοθετική Συνέλευση ήταν ορισμένες

φορές μακρόχρονη, οδήγησε το 1999 στη λήψη απόφασης περί καθορισμού ενός νέου και σαφέστερου μηχανισμού πλαίσιο για μελλοντικά έργα. Η νέα συμφωνία πλαίσιο παρέχει επίσης στις εθνικές αρχές μεγαλύτερες αρμοδιότητες για τη διαχείριση και εποπτεία των έργων, επιτρέποντας τοιούτοτρόπως μεγαλύτερη σημασία της εθνικής κυριότητας των υποστηριζόμενων από την ΕΚ έργων. Η εν λόγω συμφωνία πλαίσιο, αφότου επικυρωθεί από τη Νομοθετική Συνέλευση, καταργεί την παρούσα ανάγκη επικύρωσης μεμονωμένων συμφωνιών έργων.

4.1.2. Διδάγματα

Καίτοι το πρόγραμμα της συνεργασίας για την ανάπτυξη της ΕΚ με την Κόστα Ρίκα δεν έχει επισήμως αξιολογηθεί συνολικά, οι μεμονωμένες επανεξετάσεις έργων και ασκήσεις παρακολούθησης δείχνουν ότι τα προηγούμενα έργα συνεργασίας με την ΕΚ καλύπτουν πολύ μεγάλο αριθμό τομέων, δυσχεραίνοντας τη διάθεση επαρκών πόρων με συγκεντρωμένο τρόπο έτσι ώστε να επιτυγχάνεται σημαντικός αντίκτυπος. Εν μέρει αυτό ήταν το αποτέλεσμα ενός ασθενέστερου πλαισίου στρατηγικού σχεδιασμού και της έλλειψης σαφώς καθορισμένων τομέων προτεραιότητας για συνεργασία με την ΕΚ. Επιπλέον, κανένας οργανισμός από την πλευρά της κυβέρνησης δεν άσκησε, σε μεμονωμένη βάση, κεντρικά καθήκοντα όσον αφορά την επιτήρηση του προγράμματος συνεργασίας της ΕΚ. Βάσει της συμφωνίας πλαίσιο του 1999, όμως, ο ρόλος του Εθνικού Συντονιστή καθορίστηκε στο πλαίσιο του Υπουργείου Εξωτερικών Σχέσεων, που είναι αρμόδιο για την παραλαβή και αξιολόγηση όλων των προτάσεων έργων που διάφοροι κρατικοί οργανισμοί της Κόστα Ρίκα επιθυμούν να υποβάλουν στην ΕΚ για χρηματοδότηση. Συνεπώς, θα δημιουργηθεί ένας σαφής μηχανισμός ελέγχου από την κυβέρνηση προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι υποβάλλονται μόνον έργα που ανταποκρίνονται στις προτεραιότητες της χώρας.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό των προηγούμενων έργων που έχει χρηματοδοτήσει η ΕΚ ήταν οι σημαντικές αποκλίσεις στο μέγεθος των έργων, με πολυάριθμα έργα κόστους μικρότερου από 1 εκατ. ευρώ. Δεδομένου ότι η εκτέλεση αυτών των έργων συνέπεσε με την αναδιοργάνωση των αρμόδιων για τη βοήθεια και τις εξωτερικές σχέσεις υπηρεσιών της Επιτροπής στα κεντρικά γραφεία, οι περισσότερες απαιτούμενες ενέργειες για τη διαχείριση της βοήθειας οδήγησαν σε ορισμένες περιπτώσεις σε σοβαρές καθυστερήσεις στην επεξεργασία αιτήσεων πληρωμών και εγκρίσεων συμβάσεων. Συνεπώς ένα από τα διδάγματα που αντλήθηκαν ήταν η συγκέντρωση μελλοντικών δραστηριοτήτων συνεργασίας σε μικρότερο αριθμό μεγαλύτερων έργων, μεγιστοποιώντας τοιούτοτρόπως την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης. Αυτό θα βελτιωθεί περαιτέρω με την ολοκλήρωση το 2002 του προγράμματος αποκέντρωσης της διαχείρισης της βοήθειας της Επιτροπής από τα Κεντρικά Γραφεία στις Αντιπροσωπείες.

Αναμένεται συνεπώς ότι οι ενέργειες που περιγράφονται ανωτέρω θα εξαλείψουν σημαντικά τις περισσότερες από τις διοικητικές και διαδικαστικές καθυστερήσεις που σημειώθηκαν στο παρελθόν.

Όσον αφορά την εκτίμηση του αντίκτυπου προηγούμενων έργων, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι στο παρελθόν χορηγήθηκαν ανεπαρκείς πόροι για την προετοιμασία και τον καθορισμό νέων έργων. Η αποκέντρωση αυτών των καθηκόντων στις Αντιπροσωπείες θα συμβάλλει, μελλοντικά, στην αποφυγή αυτών των δυσχερειών, δεδομένου ότι θα καταστεί δυνατή στενότερη επίβλεψη της διαδικασίας.

Η επίπτωση των αλλαγών ανώτερων κρατικών υπαλλήλων που παρατηρείται μετά από κάθε εκλογική αναμέτρηση στην Κόστα Ρίκα και η αναστάτωση που προκαλούν σε υπουργεία και υπηρεσίες συναφείς με χρηματοδοτούμενα από την ΕΚ έργα αποτελεί ένα παράγοντα που επηρεάζει την ποιότητα των προγραμμάτων. Επιπλέον, ο ρόλος της

κοινωνίας των πολιτών και η συνεισφορά της στη διατύπωση πολιτικών και στην παροχή υπηρεσιών και έργων μπορεί να βελτιωθεί μέσω της εδραίωσης στενότερων σχέσεων με την κυβέρνηση.

4.2. Συνεργασία των κρατών μελών της ΕΕ με την Κόστα Ρίκα

Απόδειξη του γεγονότος ότι η Κόστα Ρίκα δεν είναι σημαντικός δικαιούχος βοήθειας για την ανάπτυξη, είναι ότι μόνον τρία κράτη μέλη εφαρμόζουν σήμερα σημαντικά προγράμματα διμερούς συνεργασίας: Ισπανία, Γερμανία και Κάτω Χώρες. Οι εκταμιεύσεις τους το 1998 και 1999 είναι κατά μέσον όρο ίσες με τις αντίστοιχες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Επιπλέον, η Γαλλία χρηματοδοτεί ένα φάσμα δραστηριοτήτων στην Κόστα Ρίκα, αλλά μόνον ως μέρος του περιφερειακού προγράμματός της για την επιστημονική και πολιτιστική συνεργασία.

Η Γερμανία υποστηρίζει την Κόστα Ρίκα στον τομέα της οικονομικής και τεχνικής συνεργασίας. Προτίθεται να επικεντρώσει τη συνεργασία αυτή στους ακόλουθους τομείς: α) εκσυγχρονισμός του κράτους συμπεριλαμβανομένης της αποκέντρωσης και β) προστασία των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος. Η διαδικασία αυτή θα μελετηθεί με τη νέα κυβέρνηση το 2002. Η ετήσια αξία της γερμανικής στήριξης τα τελευταία έτη ανήλθε σε 5,4 εκατ. ευρώ για το 1998 και 1999 και 1,3 εκατ. ευρώ το 2000. Η συνολική αξία της γερμανικής συνεργασίας την περίοδο 1990-99 ανέρχεται κατά προσέγγιση σε 123 εκατ. ευρώ.

Το πρόγραμμα διμερούς συνεργασίας της Ισπανίας στην Κόστα Ρίκα, το οποίο διαχειρίζεται η AECI, καλύπτει δραστηριότητες στους τομείς του περιβάλλοντος, της ανάπτυξης των δήμων, της αειφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων, της γεωργικής κατάρτισης, της δημόσιας υγείας, της κατάρτισης και του εξοπλισμού της αστυνομίας, των έργων ανάπτυξης τοπικής υποδομής, της ενίσχυσης των εθνικών πάρκων, της παιδικής εργασίας, και της κρατικής διοίκησης. Επιπλέον, η Ισπανία χορήγησε χρηματοδοτική βοήθεια ύψους 7,4 εκατ. ευρώ ετησίως για το 1998 και 1999 και 3,7 εκατ. ευρώ για το 2000. Την περίοδο 1990-999, η Ισπανία χορήγησε γύρω στα 49 εκατ. ευρώ για τη συνεργασία.

Η κυβέρνηση των Κάτω Χωρών βρίσκεται στη διαδικασία κατάργησης του προγράμματος άμεσης διμερούς συνεργασίας της με την Κόστα Ρίκα. Ωστόσο, βάσει των όρων της συνθήκης για την αειφόρο ανάπτυξη που συνήψαν οι Κάτω Χώρες και η Κόστα Ρίκα, το Μπουτάν και το Μπενίν οι δραστηριότητες πραγματοποιούνται με ολλανδική χρηματοδοτική στήριξη μέσω της ΜΚΟ Fundecooperacion της Κόστα Ρίκα στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης και του περιβάλλοντος. Την περίοδο 1990-999, οι Κάτω Χώρες χορήγησαν συνολικά 138 εκατ. ευρώ προς στήριξη των δραστηριοτήτων συνεργασίας στην Κόστα Ρίκα. Το 2000 χορηγήθηκε επιπλέον ποσό 4,4 εκατ. ευρώ.

Η συνεργασία της Γαλλίας, στο πλαίσιο του περιφερειακού επιστημονικού και πολιτιστικού της προγράμματος, ανήλθε περίπου σε 625.000 ευρώ το 2000 και περίπου 580.000 ευρώ το 2001.

4.3. Άλλα προγράμματα συνεργασίας

Σε διμερές επίπεδο, η USAID δεν παρέχει πλέον άμεση στήριξη στην Κόστα Ρίκα, καίτοι εξακολουθούν να χρηματοδοτούνται έργα από κεφάλαια καταπιστεύματος που έμειναν όταν η USAID περάτωσε τις δραστηριότητές της στη χώρα. Η Κόστα Ρίκα συμμετέχει επίσης σε περιφερειακά έργα που διαχειρίζεται η USAID στη Γουατεμάλα. Ο Καναδάς, η Ταϊβάν και η Ιαπωνία εξακολουθούν να εφαρμόζουν διμερή προγράμματα στην Κόστα Ρίκα, ενώ οι δύο τελευταίες παρέχουν σημαντική στήριξη για έργα ανάπτυξης της

υποδομής. Η καναδική βοήθεια προέρχεται κυρίως από ορισμένα εγκεκριμένα κονδύλια: κεφάλαια υποκατάστασης (από τα προϊόντα της πώλησης καναδικών βασικών αγαθών) για έργα σχετικά με την ισότητα των φύλων και τις ευκαιρίες απασχόλησης, κεφάλαια swap χρέους (για την εφαρμογή του προγράμματος δράσης 21 και έργων για τη βιοποικιλότητα) και κεφάλαια για τοπικές πρωτοβουλίες προς στήριξη περιθωριοποιημένων αστικών και αγροτικών κοινοτήτων.

Σε πολυμερές επίπεδο, η IDB (Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης) παραμένει ο βασικός χορηγός βοήθειας με δάνεια που ανέρχονταν σε 863 εκατ. δολ. ΗΠΑ την περίοδο 1990-99. Ένα σημαντικό δάνειο (92 εκατ. δολ. ΗΠΑ συμπεριλαμβανομένου ποσού 27 εκατ. δολ. ΗΠΑ σε ανταλλαγματική συνεισφορά) εγκρίθηκε το 2000 για τη διεύθυνση του κτηματολογίου και του υποθηκοφυλακείου και θα συνδεθεί επίσημα με το προτεινόμενο έργο αποκέντρωσης των δήμων της ΕΚ. Το άλλο βασικό πρόσφατο έργο είναι το έργο γεωθερμικής ενέργειας Miravalles II που εγκρίθηκε το 1998. Το υπό εκτέλεση έργο της IDB περιλαμβάνει ένα δεύτερο στάδιο του προγράμματος για τη διοίκηση της δικαιοσύνης, που θα παράσχει επιπλέον ποσό 30 εκατ. δολ. ΗΠΑ (συμπεριλαμβανομένων 59 εκατ. δολ. ΗΠΑ της ανταλλαγματικής χρηματοδότησης) στον συγκεκριμένο τομέα.

Η Διεθνής Τράπεζα εφαρμόζει σήμερα τέσσερα έργα που ανέρχονται συνολικά σε 109 εκατ. δολ. ΗΠΑ ως δάνεια στην Κόστα Ρίκα καλύπτοντας μεταξύ άλλων τους τομείς των μεταφορών, της βασικής εκπαίδευσης, της μεταρρύθμισης του υγειονομικού τομέα και της υδροδότησης και αποχέτευσης. Επιπλέον, ο Διεθνής Χρηματοδοτικός Οργανισμός (IFC) έχει επενδύσει ένα ενεργό κονδύλιο της τάξης των 20 εκατ. δολ. ΗΠΑ σε εταιρείες της Κόστα Ρίκα στους τομείς των τηλεπικοινωνιών και της αγροτοβιομηχανίας.

Το πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την ανάπτυξη επικεντρώνεται πρωτίστως στην ανθρώπινη ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο, στη διατύπωση δημόσιας πολιτικής και στο περιβάλλον. Επισκόπηση των βασικών προγραμμάτων διεθνούς συνεργασίας περιλαμβάνεται στον επισυναπτόμενο πίνακα των χορηγών βοήθειας (Παράρτημα 5).

5. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

5.1. Αρχές και στόχοι της συνεργασίας

Όπως σκιαγραφείται στο κεφάλαιο 1 οι τρεις βασικοί στόχοι της κοινοτικής πολιτικής για την ανάπτυξη είναι: σταθερή και διαρκής οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, σταδιακή ένταξη των αναπτυσσόμενων χωρών στη διεθνή οικονομία, μείωση και εξάλειψη της φτώχειας. Το εθνικό πρόγραμμα δράσης για την ανάπτυξη της Κόστα Ρίκα βασίζεται στους πυλώνες της οικονομικής ανάπτυξης, της σταθερότητας, των ευκαιριών και της αειφορίας, και συμπεριλαμβάνει μία πολυτομεακή προσέγγιση που κυμαίνεται από τον κοινωνικό, μακροοικονομικό και κρατικό τομέα μέχρι τη γεωργία, την υποδομή και το περιβάλλον.

Λαμβανομένων υπόψη των περιορισμένων πόρων που διατίθενται για τη δράση της ΕΚ στην Κόστα Ρίκα, η κοινοτική συνεργασία πρέπει να οριοθετηθεί σε περιορισμένο επίκεντρο. Η ΕΚ δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι θα αντιμετωπίσει πολλές από τις προκλήσεις που γνωρίζει η χώρα, αλλά επιλέγοντας 2-3 τομείς, στους οποίους η ΕΚ καθαυτή έχει συμφέρον να εδραιώσει στενότερες σχέσεις με την Κόστα Ρίκα, θα επιτύχει τον μέγιστο αντίκτυπο από περιορισμένους πόρους.

5.2. Προτεραιότητες της συνεργασίας

Υπό το πρίσμα της ανάλυσης που περιλαμβάνεται στο τμήμα 3.4 ανωτέρω, υπογραμμίζεται ότι μεταξύ των βασικών μεσοπρόθεσμων προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Κόστα Ρίκα είναι:

- η ανάληψη θεσμικής μεταρρύθμισης συμπεριλαμβανομένων του εκσυγχρονισμού και της αποκέντρωσης της κυβέρνησης,
- η στήριξη στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας όσον αφορά το εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό της, την οικονομική και πολιτική σταθερότητα και την ανοικτή και στραμμένη προς το εξωτερικό εμπορική πολιτική της, και η επίτευξη ανανεωμένης οικονομικής ανάπτυξης εξασφαλίζοντας τη δίκαιη κατανομή των οφελών, και
- η διατήρηση του περιφερειακού καθοδηγητικού ρόλου της ως πόλου οικονομικής ανάπτυξης με βάση την υψηλότερη τεχνολογία και την κοινωνική σταθερότητα που ισορροπούν από μία συνεκτική πολιτική περιβαλλοντικής διαχείρισης.

Εν προκειμένω προτείνονται τρεις τομείς προτεραιότητας της συνεργασίας:

- Εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση της κυβέρνησης
- Οικονομική συνεργασία
- Επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία.

Υπογραμμίζεται ότι οι τρεις τομείς προσδιορίζονται στο Μνημόνιο Συμφωνίας που υπογράφηκε μεταξύ της κυβέρνησης της Κόστα Ρίκα και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον Μάρτιο του 2001. Το εν λόγω ΜΣ προβλέπει ενδεικτικό επίπεδο βοήθειας της τάξης των 31,5 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2000-2006.

5.3. Στρατηγική ανταπόκρισης στους τομείς επικέντρωσης

5.3.1. Εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση της κυβέρνησης

Υπάρχει γενική συναίνεση ότι, προκειμένου να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη του κοινού στη διαδικασία διακυβέρνησης και στην ικανότητα της κυβέρνησης να παρέχει βασικές υπηρεσίες, πρέπει να βελτιωθεί τόσο η ποιότητα όσο και ο χρόνος της παροχής βασικών υπηρεσιών. Αποφασιστικής σημασίας είναι το ζήτημα των υπηρεσιών που παρέχουν οι αποκεντρωμένες αρχές, που στο παρελθόν γνώρισαν σημαντικούς περιορισμούς χρηματοδότησης και προσωπικού.

Ορισμένα διμερή προγράμματα βρίσκονται ήδη υπό εφαρμογή στο πλαίσιο προγραμμάτων συνεργασίας της Ισπανίας και της Γερμανίας στην Κόστα Ρίκα και συνέβαλαν ώστε η τοπική αυτοδιοίκηση να διαδραματίζει μεγαλύτερο ρόλο στην παροχή υπηρεσιών. Το 2001, εγκρίθηκε συνταγματική μεταρρύθμιση που θα οδηγήσει στη μεταφορά κεφαλαίων μέχρι 10% του κεντρικού προϋπολογισμού στους δήμους προκειμένου να καταστεί δυνατή η εκτέλεση ενός ευρέος συνόλου αρμοδιοτήτων. Για να εφαρμοστεί η μεταρρύθμιση, απαιτείται η παροχή συνδρομής στην κυβέρνηση της Κόστα Ρίκα για τον καθορισμό του κατάλληλου νομικού και θεσμικού πλαισίου που θα επιτρέψει στην τοπική αυτοδιοίκηση να αναλάβει πρόσθετες αρμοδιότητες. Επιπλέον, απαιτείται σημαντική ενίσχυση της ικανότητας σε τομείς που καλύπτουν την ανάπτυξη κοινοτήτων, το συμμετοχικό σχεδιασμό, τις δεξιότητες διαχείρισης, την ισότητα των φύλων και το περιβάλλον. Η κοινοτική στήριξη εστιάζεται σε αυτούς τους τομείς σε στενό συντονισμό με τις ήδη αναληφθείσες προσπάθειες. Καθώς και με την ανάμειξη

οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών όπως είναι η National Confederation of Community Development Associations (CONADECO). Μελετάται επίσης η στήριξη αυτή να μην υπερβαίνει την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών και να ευνοήσει επίσης τη δημιουργία μέσων για την ανάπτυξη κοινοτήτων σε επίπεδο δήμων. Πρόκειται για τομείς στους οποίους η ΕΚ διαθέτει σχετικό συγκριτικό πλεονέκτημα.

Προβλέπεται ότι ο τομέας του εκσυγχρονισμού και αποκέντρωσης της κυβέρνησης θα απορροφήσει το 35-40% των διαθέσιμων πόρων.

5.3.2. Οικονομική συνεργασία

Καθίσταται εν γένει αντιληπτό ότι στους κοινωνικούς τομείς, ή στους τομείς των δικαιωμάτων του ανθρώπου, δεν υπάρχει πιεστική ανάγκη για περαιτέρω ευρείας κλίμακας στήριξη από την ΕΚ στις αρχές της Κόστα Ρίκα, λαμβανομένης υπόψη της σημαντικής επιτυχίας που σημείωσαν σε αυτούς τους τομείς. Ούτε είναι δυνατό, λαμβανομένων υπόψη των περιορισμένων διαθέσιμων κεφαλαίων, να εξεταστεί οποιοσδήποτε τύπος δραστηριότητας ανάπτυξης υποδομής. Ωστόσο, η διαδικασία οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης στην Κόστα Ρίκα τις προηγούμενες δύο δεκαετίες χαρακτηρίστηκε από ισχυρή απόδοση του μεταποιητικού τομέα που προσέκλυσε ξένες επενδύσεις και εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση. Κατά συνέπεια, στην Κεντρική Κοιλιάδα, υπάρχει σήμερα πλέον του ημίσιου του συνολικού πληθυσμού της χώρας και το σύνολο σχεδόν της βιομηχανικής παραγωγής της. Δεδομένων των σχετικά υψηλών επιπέδων ανθρώπινης και τεχνολογικής ανάπτυξης της Κόστα Ρίκα και των σημαντικών τρεχουσών προσπαθειών συνεργασίας στον τομέα της έρευνας, το βασικό επίκεντρο της συνεργασίας στο συγκεκριμένο πεδίο εξετάζει το ζήτημα του χωροταξικού σχεδιασμού. Βασικές πτυχές του βελτιωμένου σχεδιασμού που χρειάζεται η Κεντρική Κοιλιάδα είναι η πραγματοποίηση τομεακών διαγνώσεων, η βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων για το σχεδιασμό αρχών, η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και η συνεισφορά στην ανάληψη μελετών σκοπιμότητας και σχεδιασμού. Κρίσιμοι τομείς κάλυψης είναι μεταξύ άλλων ο έλεγχος της ρύπανσης και η διαχείριση λυμάτων και στερεών αποβλήτων. Η ακολουθητέα στρατηγική αποσκοπεί να καταστήσει τη διαδικασία σχεδιασμού περισσότερο διάφανη, συνεκτική και αποτελεσματική και τοιουτοτρόπως να παράσχει δυνατότητες για τη μεταφορά τεχνολογίας από την ΕΕ και τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε έργα υποδομής. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται σε περιβαλλοντικά ζητήματα. Θα εξεταστεί επίσης το πεδίο για την ανάπτυξη συνεργιών με τον τρίτο τομέα επικέντρωσης, την επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία.

Προβλέπεται ότι ο τομέας της οικονομικής συνεργασίας θα απορροφήσει το 25-30% των διαθέσιμων πόρων.

5.3.3. Επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία

Σύμφωνα με την τελευταία έρευνα της Διαμερικανικής Τράπεζας Ανάπτυξης, η Κόστα Ρίκα είναι μία από τις πλέον προηγμένες τεχνολογικά χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής. Τα υψηλά επίπεδα ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της σε συνδυασμό με την πολιτικοοικονομική σταθερότητα ενθάρρυναν τις άμεσες ξένες επενδύσεις από το εξωτερικό. Οι σημαντικές επενδύσεις που πραγματοποίησε η Intel στη βιομηχανική εγκατάσταση παραγωγής μικροεπεξεργαστών αποτελεί βασικό παράδειγμα αυτής της τάσης. Επιπλέον, τα πανεπιστήμια της Κόστα Ρίκα είναι ονομαστά στην υποπεριφέρεια της Κεντρικής Αμερικής και έχουν ισχυρούς δεσμούς με πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής. Η Κόστα Ρίκα ήταν από τους βασικούς δικαιούχους του προγράμματος Alfa. Η στρατηγική που θα ακολουθήσει η Επιτροπή στο συγκεκριμένο τομέα εστιάζεται τόσο στην περαιτέρω ανάπτυξη του ανθρώπινου

δυναμικού όσο και στην ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ βιομηχανίας και επιστημονικής κοινότητας με σκοπό την προώθηση τοπικά αναπτυγμένων υπηρεσιών και επιχειρήσεων υψηλότερης τεχνολογίας προκειμένου να διατηρηθεί εν προκειμένω ο καθοδηγητικός ρόλος της Κόστα Ρίκα σε επίπεδο υποπεριφέρειας.

Προβλέπεται ότι ο τομέας της επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας θα απορροφήσει το 25-30% των διαθέσιμων πόρων.

5.3.4. Τομείς εκτός των τομέων επικέντρωσης

Το ζήτημα της βίας έναντι των γυναικών προκαλεί διαρκώς μεγαλύτερη ανησυχία στην Κόστα Ρίκα, ενώ η παιδική πορνεία εξακολουθεί να είναι προβληματική παρά τη σοβαρότερη προσοχή εκ μέρους της κυβέρνησης. Ωστόσο, στο πλαίσιο της Κόστα Ρίκα, είναι εμφανές ότι δεν υπάρχουν κατάλληλοι τομείς παρέμβασης στο πλαίσιο των βασικών προγραμμάτων συνεργασίας της ΕΚ, δεδομένου ότι αυτοί οι τύποι παρέμβασης απαιτούν τυπικά έργα μικρής κλίμακας, που δεν διευθετούνται εύκολα βάσει των διαδικασιών που εφαρμόζονται στα προγράμματα χρηματοδοτικής και τεχνικής βοήθειας. Παρ' όλα αυτά, εφόσον επιταθεί η ανάγκη στήριξης αυτών των τομέων και προσδιοριστούν οργανισμοί με δυναμική ικανότητα εφαρμογής, η Επιτροπή μπορεί να εξετάσει τη χρησιμοποίηση πόρων εκτός των πόρων επικέντρωσης ή/και την επικεντρωμένη συνεργασία ή τις επιλογές συγχρηματοδότησης με ΜΚΟ.

Τοιουτοτρόπως, οι δυναμικές ενέργειες που μπορούν να εξεταστούν στο πλαίσιο τομέων εκτός των τομέων επικέντρωσης περιλαμβάνουν τις σχετικές με τη μείωση της φτώχειας, την περιφερειακή ολοκλήρωση και την ουσιαστικότερη ένταξη της Κόστα Ρίκα στην παγκόσμια οικονομία, όπως:

- Πρόσβαση περιθωριακών ομάδων σε βασικές υπηρεσίες όπως η υγεία και η εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων ιδίως των μεταναστών από τη Νικαράγουα.
- Φορολογική μεταρρύθμιση για την προώθηση μεγαλύτερης κοινωνικής ισότητας.
- Κανονιστικό πλαίσιο για το εμπόριο και τις επενδύσεις, την ανάπτυξη των εξαγωγών, την ανταγωνιστικότητα μικρομεσαίων επιχειρήσεων και την κατάρτιση.
- Περιφερειακά έργα στον τομέα της ολοκλήρωσης συμπεριλαμβανομένης της τελωνειακής μεταρρύθμισης.
- Παρακολούθηση της παρούσας στρατηγικής και της προετοιμασίας της επόμενης.

Συγκεκριμένες πρωτοβουλίες θα αναπτυχθούν με αμοιβαία συμφωνία μεταξύ της κυβέρνησης της Κόστα Ρίκα και της Επιτροπής. Μέχρι 15% των διαθέσιμων πόρων μπορούν να χορηγηθούν σε έργα εκτός των τομέων επικέντρωσης.

5.4. Συνάφεια με την πολιτική της ΕΕ

Οι σημαντικότερες κοινοτικές πολιτικές που έχουν αντίκτυπο στις σχέσεις της ΕΕ με την Κόστα Ρίκα περιλαμβάνουν: εμπόριο και ανάπτυξη, την Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ), πολιτική υγειονομικού και φυτοϋγειονομικού ελέγχου – προστασία των καταναλωτών, εσωτερική αγορά, πολιτική του ανταγωνισμού, πολιτική για την έρευνα και την ανάπτυξη, περιβαλλοντική πολιτική, πολιτική στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων και πολιτική για την κοινωνία της πληροφορίας. Εν γένει, οι πολιτικές στις οποίες βασίζεται το παρόν έγγραφο στρατηγικής για τη χώρα συνάδουν με τις κύριες πολιτικές της Κοινότητας. Πιθανόν να ανακλύψουν δυναμικά πεδία σύγκρουσης όσον αφορά την Κόστα Ρίκα εάν μεταξύ των τομέων επικέντρωσης της συνεργασίας συμπεριληφθεί η ανάπτυξη του γεωργικού τομέα, πράγμα που στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν ισχύει.

Ωστόσο, αξίζει να αναφερθεί ότι ο χαρακτήρας της κοινοτικής γεωργικής πολιτικής θεωρείται από τις αρχές της Κόστα Ρίκα επίσημος για την ανάπτυξη των εξαγωγών σε αγορές τρίτων χωρών όπως η Κόστα Ρίκα. Στην περίπτωση της μπανάνας, η προτιμησιακή πρόσβαση που παρέχει η ΕΕ σε παραγωγούς ΑΚΕ προκάλεσε την έντονη δυσαρέσκεια των χωρών παραγωγών μπανάνας της Κεντρικής Αμερικής και άλλων χωρών της Λατινικής Αμερικής. Ας σημειωθεί ότι η προτιμησιακή πρόσβαση θα καταργηθεί μέχρι το 2006.

Ο προσωρινός χαρακτήρας των δικαιωμάτων που παραχωρήθηκαν στην Κόστα Ρίκα στο πλαίσιο του καθεστώτος για τα ναρκωτικά του Συστήματος Γενικευμένων Προτιμήσεων (ΣΓΠ) θεωρείται από τις αρχές της Κόστα Ρίκα ως εμπόδιο για τη λήψη αποφάσεων για μακροπρόθεσμες άμεσες επενδύσεις. Επιπλέον, η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής στον τομέα των υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών ελέγχων θεωρείται από ορισμένες τρίτες χώρες, ή οικονομικούς φορείς (ειδικότερα στη γεωργία), μη δασμολογικό εμπόδιο στις συναλλαγές.

Διεξοδικότερη ανάλυση της πολιτικής συνάφειας που εστιάζεται στην περιοχή της Κεντρικής Αμερικής περιλαμβάνεται στο παράρτημα 6.

5.5. Συμπληρωματικότητα με κράτη μέλη της ΕΕ και συνεργασία με άλλους χορηγούς βοήθειας

Οι τομείς προτεραιότητας που επιλέγονται για συνεργασία είναι τομείς στους οποίους υπάρχει εδραιωμένο ιστορικό στήριξης και συντονισμού των χορηγών βοήθειας. Ειδικότερα, στον τομέα της αποκέντρωσης, τόσο τα κράτη μέλη της ΕΕ (Γερμανική και Ισπανική Συνεργασία) όσο και η IDB έχουν αναπτύξει, και εξακολουθούν να αναπτύσσουν, δραστηριότητα. Επιπλέον, καθώς επίσης και για τις προσπάθειες συντονισμού του UNDP και των κρατών μελών της ΕΕ, η Γενική Διεύθυνση για τη Διεθνή Συνεργασία της Κόστα Ρίκα ανέλαβε πρόσφατα καθοδηγητικό ρόλο για τον συντονισμό της στήριξης των χορηγών βοήθειας και τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας. Ο ρόλος που διαδραματίζει η Αντιπροσωπεία της ΕΚ στην Κόστα Ρίκα έχει επίσης θεμελιώδη σημασία για τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας.

Σε περιπτώσεις που εφικτά έργα στους τομείς επικέντρωσης προτεραιότητας συνδέονται με υποπεριφερειακά και περιφερειακά προγράμματα χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων όπως τα AL-Invest, @LIS, URBAL και ALFA. Η Κόστα Ρίκα ήταν ένας από τους βασικούς δικαιούχους των προγραμμάτων ALFA I και II όσον αφορά την κατά κεφαλήν συμμετοχή και έχει υπογραμμίσει τη σημασία αυτών των προγραμμάτων και τις σχέσεις με τον τομέα επικέντρωσης της επιστήμης και τεχνολογίας.

Η διαδικασία του προσδιορισμού του σχεδίου έως την εφαρμογή του θα διεξάγεται σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή, μέσω της αντιπροσωπείας της στο San José, ανταλλάσσει πληροφορίες με τα κράτη μέλη μέσω τακτικών και ad hoc συνεδριάσεων, που εξασφαλίζουν τη συμπληρωματικότητα με τα προγράμματα συνεργασίας της ΕΕ και μπορούν επίσης να καταλήξουν στην ανάπτυξη κοινών προγραμμάτων συνεργασίας.

6. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

6.1. Χρηματοδοτικά μέσα της συνεργασίας

Τα βασικά χρηματοδοτικά μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση της εφαρμογής του ενδεικτικού προγράμματος εργασίας ΕΚ-Κόστα Ρίκα είναι οι διάφορες γραμμές του προϋπολογισμού της Επιτροπής, μεταξύ των οποίων:

α) η τεχνική και οικονομική συνεργασία που καλύπτει μακροπρόθεσμες ενέργειες καθορισθείσες στο πλαίσιο της στρατηγικής για τη χώρα για τις οποίες ενδεικτικό κονδύλιο ύψους 31,5 εκατ. ευρώ ορίζεται από το Μνημόνιο Συμφωνίας 2000-2006,

β) άλλες γραμμές του προϋπολογισμού για τη χρηματοδότηση ειδικών ζητημάτων συμπεριλαμβανομένων τομέων όπως τα δικαιώματα του ανθρώπου και η δημοκρατία, η προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, τα ναρκωτικά και η αποκεντρωμένη συνεργασία.

Η τελική επιλογή έργων και αντίστοιχων ποσών βασίζεται στο αποτέλεσμα διεξοδικών αναγνωριστικών και προπαρασκευαστικών μελετών που έχει εκπονήσει η Επιτροπή. Η χρηματοδότηση του ενδεικτικού προγράμματος εργασίας εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα κονδυλίων στον ετήσιο προϋπολογισμό της Επιτροπής. Επιπλέον, η χρηματοδότηση υπό μορφή δανείων μπορεί να προέρχεται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

6.2. Αρχή της επανεξέτασης και αξιολόγησης

Το ακόλουθο ενδεικτικό πρόγραμμα εργασίας αναπτύχθηκε με βάση την προηγούμενη ανάλυση, κατόπιν διαβούλευσης με τις εθνικές αρχές, την Αντιπροσωπεία της ΕΚ στο Σαν Χοσέ και κράτη μέλη της ΕΕ που εκπροσωπούνται στην Κόστα Ρίκα. Υπόκειται σε διαδικασία ετήσιας επανεξέτασης με τη συμμετοχή των ιδίων φορέων στη διάρκεια της οποίας δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στους δείκτες και τα αναμενόμενα αποτελέσματα της στρατηγικής και βάσει της οποίας δύνανται να γίνουν ενδεχόμενες τροποποιήσεις.

6.3. Δραστηριότητες στον τομέα επικέντρωσης

6.3.1. Εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση της κυβέρνησης

Ο γενικός στόχος αυτού του τομέα επικέντρωσης είναι ο εκσυγχρονισμός και η αποκέντρωση των κρατικών οργανισμών προκειμένου οι υπηρεσίες που παρέχουν να είναι καλύτερης ποιότητας και προσιτές σε όλα τα κοινωνικά στρώματα.

Η βασική παρέμβαση είναι στον τομέα της ανάπτυξης των δήμων και στην αποκέντρωση και αποσκοπεί στην αύξηση του μεριδίου των κρατικών πόρων που χορηγούνται σε επίπεδο δήμων, στη βελτίωση της ικανότητας διαχείρισης και παροχής επιλεγμένων υπηρεσιών, και στην προώθηση της συμμετοχής όλων των πολιτών στη λήψη αποφάσεων σε επίπεδο δήμων. Μεταξύ των δραστηριοτήτων είναι ο λεπτομερής σχεδιασμός των αρμοδιοτήτων των δημοτικών αρχών και η ενίσχυση των ικανοτήτων τους, καθώς και των αντίστοιχων άλλων φορέων. Επιπλέον, θα καθοριστούν μέσα για την ενίσχυση των αναπτυξιακών πρωτοβουλιών σε επίπεδο κοινοτήτων. Στις συγκεκριμένες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες λαμβάνονται υπόψη ζητήματα όπως η ισότητα των φύλων και η διαχείριση του περιβάλλοντος. Θα εξασφαλιστεί η συμμετοχή οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών όπως είναι η National Confederation of Community Development Associations (CONADECO) στην προετοιμασία και στην εφαρμογή του προγράμματος.

Μεταξύ των μέτρων πολιτικής που θα λάβει η κυβέρνηση είναι η εφαρμογή της τροποποίησης του άρθρου 170 του Συντάγματος, που εξασφαλίζει αυξημένο μερίδιο πόρων της κεντρικής κυβέρνησης για δαπάνες της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Μεταξύ των δεικτών σχετικά με τις ανωτέρω δραστηριότητες είναι στοιχεία για τη φορολογική διαχείριση, δείκτες αποκέντρωσης και δείκτες συναφείς με την τοπική ανάπτυξη όπως το ποσοστό του πληθυσμού που επωφελείται από συγκεκριμένες υπηρεσίες μεταξύ άλλων υδροδότησης, υγείας και εκπαίδευσης.

6.3.2. Οικονομική συνεργασία

Ο γενικός στόχος αυτού του τομέα επικέντρωσης είναι η μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη που θα εξασφαλίζει ότι τα οφέλη κατανέμονται εξίσου μέσω της στήριξης στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας όσον αφορά το εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό της, την οικονομική και πολιτική σταθερότητα και την ανοικτή και στραμμένη προς το εξωτερικό εμπορική πολιτική της.

Μεταξύ των υπό εξέταση παρεμβάσεων είναι: η χωροταξία που καλύπτει ζητήματα όπως η διαχείριση του περιβάλλοντος, η διαχείριση αποβλήτων και ο σχεδιασμός της υλικής υποδομής που απαιτείται για την προσέλκυση των επενδύσεων και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας' και το κανονιστικό πλαίσιο για το εμπόριο και τις επενδύσεις, την ανάπτυξη επιχειρήσεων και την περιφερειακή ολοκλήρωση. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται σε περιβαλλοντικά ζητήματα.

Μεταξύ των μέτρων πολιτικής που θα εγκρίνει η κυβέρνηση είναι η ολοκλήρωση των υπολειπόμενων σταδίων του εθνικού προγράμματος χωροταξικής ανάπτυξης που ξεκίνησε πρόσφατα καθώς και της νομοθεσίας για τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος.

Οι δείκτες σχετικά με τις ανωτέρω δραστηριότητες είναι πρωτίστως περιβαλλοντικού και κοινωνικού χαρακτήρα όπως τα επίπεδα ρύπανσης της ατμόσφαιρας και των υδάτων, και οι δείκτες για τα αναπνευστικά προβλήματα και την υγεία.

6.3.3. Επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία

Ο γενικός στόχος αυτού του τομέα είναι να προωθήσει τον περιφερειακό καθοδηγητικό ρόλο της Κόστα Ρίκα ως πόλο οικονομικής ανάπτυξης βάσει της τεχνολογικής ανάπτυξης και να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα.

Μεταξύ των προς εξέταση παρεμβάσεων είναι η υποστήριξη μεγαλύτερης αλληλεπίδρασης μεταξύ επιχειρήσεων και επιστημονικών και τεχνολογικών οργανισμών, η προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας, οι διεθνείς ανταλλαγές και η κατάρτιση σε ορισμένους τομείς όπως η τεχνολογία της πληροφορίας, οι τηλεπικοινωνίες, η βιομηχανική παραγωγή, τα φάρμακα, οι φυσικοί πόροι και οι καθαρότερες τεχνολογίες.

Μεταξύ των εφαρμόσιμων στο πλαίσιο αυτό μέτρων πολιτικής είναι η σύναψη διεθνών συμφωνιών, η διασφάλιση της αυτονομίας της επιστημονικής και της επιχειρηματικής κοινότητας και η εξασφάλιση θετικού επενδυτικού κλίματος.

Μεταξύ των σχετικών δεικτών μπορεί να είναι οι ροές διεθνών επενδύσεων και ορισμένων κοινών επιχειρήσεων, στοιχεία για τις συναλλαγές, χορηγηθέντα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και οι αριθμοί αποφοίτων τεχνολογικών ινστιτούτων.

6.4. Διατομεακά ζητήματα

Όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο 5 ανωτέρω, σε τομείς όπως τα δικαιώματα του ανθρώπου και η πρόληψη των συγκρούσεων, η Κόστα Ρίκα έχει σημειώσει εξαιρετική επίδοση. Ζητήματα ισότητας των φύλων θα εξετάζονται αυτόματα κατά την προετοιμασία όλων των πρωτοβουλιών στο πλαίσιο των ανωτέρω τομέων επικέντρωσης. Επιπλέον τα τρία διατομεακά ζητήματα της μετανάστευσης, της διαχείρισης του περιβάλλοντος και της αποκέντρωσης, είναι αποφασιστικής σημασίας για την Κόστα Ρίκα. Τα δύο τελευταία πρέπει να εξεταστούν, αφενός, στο πλαίσιο συγκεκριμένων πρωτοβουλιών έργων για τον τομέα επικέντρωσης και, αφετέρου, ως αλληλοσυμπληρούμενα για την ενίσχυση των κοινών σημείων σε όλους τους τομείς κάλυψης και επίσης μεταξύ της ΕΕ και της Κόστα Ρίκα.

Τέλος, η περιφερειακή ολοκλήρωση αποτελεί την κύρια προτεραιότητα για την περιοχή της Κεντρικής Αμερικής. Για το λόγο αυτό, θα λαμβάνεται υπόψη σε μόνιμη βάση σε όλα τα επίπεδα της στρατηγικής για τη χώρα, ενώ όλες οι ενέργειες πρέπει να είναι συνεπείς με την περιφερειακή στρατηγική.

6.5. Ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα εφαρμογής

Ο ακόλουθος πίνακας παρέχει ενδεικτική επισκόπηση του χρονοδιαγράμματος εφαρμογής του προγράμματος εργασίας. Το ποσό που αναφέρεται για το πρώτο έργο είναι αποτέλεσμα της έγκρισης του έργου στην επιτροπή ΑΧ-ΑΛΑ τον Δεκέμβριο του 2001, ενώ τα υπόλοιπα στοιχεία είναι ενδεικτικά. Ο τομέας προτεραιότητας για το 2002 είναι η οικονομική συνεργασία που εστιάζεται στο χωροταξικό σχεδιασμό της μεγαλύτερης μητροπολιτικής περιφέρειας του Σαν Χοσέ, ενώ η προετοιμασία για την παρέμβαση στον τομέα της επιστήμης και τεχνολογίας θα ξεκινήσει το 2004.

Τομέας/Έργο	Ποσό	2002	2003	2004	2005	2006
1. <u>Εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση της κυβέρνησης</u>						
Αποκέντρωση και ενίσχυση των δήμων	9,6 εκατ. ευρώ					
Χρηματοδοτική σύμβαση						
Εφαρμογή						
2. <u>Οικονομική συνεργασία</u>						
Χωροταξικός σχεδιασμός	11 εκατ. ευρώ					
Προσδιορισμός/Προετοιμασία						
Έγκριση						
Χρηματοδοτική σύμβαση						
Εφαρμογή						
3. <u>Επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία</u>						
Ανάπτυξη επιχειρήσεων με υψηλότερη τεχνολογία	10,9 εκατ. ευρώ					
Προετοιμασία						
Έγκριση						
Χρηματοδοτική σύμβαση						
Εφαρμογή						

7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1 Ενημερωτική δελτίο για την Κόστα Ρίκα

**Παράρτημα 2 Εθνικό πρόγραμμα δράσης για την ανάπτυξη της Κόστα Ρίκα
– τομεακές πολιτικές**

Παράρτημα 3 Κόστα Ρίκα – Μακροοικονομικοί και κοινωνικοί δείκτες

**Παράρτημα 4 Συνεργασία χρηματοδοτούμενη από την ΕΚ – Συνοπτική
παρουσίαση των έργων**

Παράρτημα 5 Πίνακας χορηγών βοήθειας

Παράρτημα 6 Συνδυασμός πολιτικών